

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2,40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 filerl.
Manuscrisurile nu se înapo-
tază.

Tinerimea din Budapesta către Octavian Goșa.

Domnului O. Goșa i-s'a trimis la Seghedin următoarea adresă:

În clipa în care principiile Tale naționale primesc botezul brutal al temniței, Te asigurăm de dragostea noastră și îți urăm să ne revii întreg și sănătos.

Gheorghe Comșa; Ioan Alămorean; Dr. Gheorghe Negoescu; Achil Barcianu; Gheorghe Cosma; Moisi Baltă; Laurian Gabor; Sabin Oprean; Aurel Sasu; Tit Russu; Iancu Nan; Vasile Tampa; Mircea Iercan; Iulian Giurulescu; Nicolae Aron; Victor Jula; Teodor Neș; Teodor Iluța; Ioan Sîrbu; Petru Bucșan; Const. Garoiv; Alex. Bircescu; N. Baboia; Dionisie Nistor; Gheorghe Todor; Romul Vățian; Aurel Raicu; Aurel Purza; Olimpiu Ghiță; Ștefan Damian; Petre Nicolescu; Gheorghe Lazar; Iosif Pușcariu; Pavel Oprea; Alex. Comșa; Val. Popovici; Ioan Popa; Ioan Tâmpăniariu; Victor Radulescu; N. Popescu; Ascaniu Crișan; Dimitrie Nistor; Iustin Nemet; Izidor Pop; Carol Schottel; Dr. Demetriu Truția; Iuliu Ionescu; Liviu Barzu; Ștefan Hărăguș; Petru Dancășiu; Carol Ciocanu; I. Birou; I. Russu; Virgil Biberea; Nicolae Dordea; Miron Noaghea; Romul Rimbaș; Vasile Zbegan; Ioan Frenț; Iosif Lobonțiu; N. Grapini; Aug. Filip; Andrei Socol; Ion Ardelean; Emil Monasterian; Pavel Vidu; N. German; Alex. Szabo; Victor Maniu; Nicolifă Szabo; V. Sabian; Dr. Nicolae Boleaș; Aurel Ardelean; Pavel Teochar; Victor G. Filip; Gheorghe Ciunga; Ioan Nestor; Gheorghe Fitero.

Sextil Pușcariu.

Arad, 21 Februarie.

Articolul publicat ieri în fruntea ziarului nostru sub titlul „Grupări literare și idei politice” de d. Dr. Sextil Pușcariu face parte din o serie de articole publicate de distinsul autor în revista „Luceafărul” din Sibiu, de unde eu învoirea dlui Pușcariu, l'am reprodus. Credem că „Luceafărul” îi va scoate și în broșură, ca întreaga serie, cuprinzând gândirea unitară a autorului, să se afle la îndemâna tuturor, pe cari îi interesează chestiunea multilaterală și complexă a problemelor noastre interne.

Căci în modesta noastră literatură politică, trebuie să înregistrăm drept eveniment aceste articole, care ne atrag nu numai prin un fond nou și original de idei și concepții, care răușește să ne dea într-o formă impecabilă cea mai desăvârșită sinteză a atâtor mărturisiri răzlețe de adevăruri și convingeri nouă manifestate, în judecata de azi a generației tinere, ci ne atrag într'un mod deosebit și prin personalitatea autorului, care le consacră și împrumută o puternică autoritate morală.

D. Pușcariu, nu este un „om politic” cum o declară însuș, ca să nu apară de un concurent al nimănui, în partea oarecum personală, a frământărilor noastre politice. Nu, este numai un profesor universitar, și mai este un savant, ce a atras la vârstă tânără asupra-și atenția Academiei Române și a Majestății Sale Regelui Carol, cari i-au încredințat cea mai onorifică misiune științifică. Tot calități prin urma-

re, cari îl disqualifică dintru început pentru „politică” în sensul ei curent dela noi. Dar cât de înălțată și cristalizată apare noțiunea cuvântului „politică” când aceasta intră în sfera de preocupare a unei minți alese și creatoare ca a domnului Pușcariu, a cărei cărări nu sunt încurcate de o seamă de mici veleități, ambiții și vanități, de care nu se poate desbrăca omul decât dincolo de o anumită limită a culturii și a inteligenței.

Ne gândim iarăși la steritatea de idei și de intelectualism care caracterizează manifestările vieții noastre politice. De ani de zile unde s'a rostit la noi vre-un discurs politic, care să fecundeze gândirea, să adâncească simțemintele, și să creeze o stare de suflete nouă, în spiritul public? Unde ni sunt „oamenii politici” cărora să le fi văzut numele pe o carte, o broșură, ori un articol de ziar, căpătând prin persoana autorului, o înrîurire mai mare, decât sub anonimul gazetarului? Un popor deci pentru care lupta politică e luptă de existență, e totuși aproape lipsit de acest gen al producției intelectuale și artistice.

Și iată cât de rodnică este politica noastră, cât cuprins de gândire și reflexiune se află în ea, când emanează dela un om integru, stăpân pe întreg fondul istoric, moral și sentimental al frământărilor dela noi, care totuși cu o prea vorbitoare modestie declină dela sine numirea de „om politic”, fiindcă... nu se pricepe la „politica mare”. Articolele dlui Pușcariu aduc o adevărată înviorare între noi. Ele contribuie să rea-

Ultimul scriitor basarabean: Di Dumitru C. Moruzi.

De Radu S. Dragnea.

Fiecare provincie românească, de sub diferite stăpâniri, a dat din când în când, câte un scriitor, care, trecând în țară sau rămânând acasă, mai învia acoo provincie, dela care nu se primea nici o știre, nici o veste. Fără îndoială că acești scriitori își au o îndoită valoare în viața literară. Unii și-au conservat ori și unde s'ar fi aflat, particularitatea ținutului lor, și aceștia au devenit mai repede cunoscuți și iubiți în regatul liber. O probă destul de evidentă ne dau dnii Coșbuc și Goga. Ardealul ocupă cel dintâi loc când s'ar face o astfel de socoteală, începând cu Cichindeal până la ultimul scriitor, după care s'ar așeza Bucovina, rămânând un mic locșor și Macedonia.

Dar Basarabia? De câte ori e vorba de viața românilor de pretutindeni ea este ocultă. Asupra vieții românilor de acolo, nu se poate spune nimic. Prin înstrăinarea ei de către Ruși, s'a făcut în așa fel că de acolo nu se poate primi nici o veste nici o știre.

De niscaiva legături între frații de peste Prut și Moldovenii din regatul liber, — nu se pomeneste.

Pe la 1829—30, existau unele legături între unii și alții, prin târgurile care se găseau la noi, și pe care cei de sub stăpânirea rusească se grăbeau a le cerceta¹⁾ O altă legătură între frații de

pe ambele maluri ale Prutului era și aceea — și nu știm dacă va mai fi existând — la nunți — basarabeni, nu găseau prin satele lor lăutari, și ei și-i aduceau de prin ținuturile Moldoveii. De aceea, urarea de nuntă a basarabenilor, publicată în ziarul „Basarabia” pe Noemvre 1906 și reprodusă în „Floarea Darurilor” (vol. I pag. 51—55), este identică cu cea din culegerea de poezii a lui G. Dem. Teodorescu.

Legăturile acestea au dispărut; iarmarocăie, basarabeni, nu le mai cercetează; lăutari, scripcari, nu știm dacă mai cer... și înstrăinarea a tot crescut...

Dar dacă Basarabia trăește aceste zile când e vorba de legături, de viață națională, dacă i-se consacră acel cuvânt de înstrăinată în cele naționale, — nu merită aceeași caracterizare, aceeași clasificare când e vorba de scriitorii pe care i-a dat în cursul veacului al XIX-lea, în cursul veacului de suferință, năcaz și umilință.

Din când în când poporul acela moldoven „neamul moldovenesc” — cum zice basarabeni — a avut grijă să ne trimită și câte un reprezentant al lui prin condein. Și acest lucru trebuie scos la lumină acuma când se împlinesc o sută de ani dela răpirea Basarabiei. Atât putem face cu această ocazie când vecinii vor cânta și se vor bucura; atât că în cursul unui veac „sufletul național după anexare” nu l-a putut distruge nici un mijloc întrebunțat de Ruși, ci, din când în când, el s'a manifestat prin câte un scriitor²⁾.

¹⁾ Acel ce iscălește aceste rînduri, lucrează la o scriere: „Scriitorii Basarabeni în sec. al XIX-lea, 1812—1912”.

Cel dintâi scriitor basarabean, după anexare, e fiul unui proprietar de moșie, după cât se pare, Toma, frate cu Iacob Stamati, ardeleanul, mitropolit al Moldovei 1792—1803.

Constantin Stamati a fost un scriitor potrivit epocii sale. Ținând seamă de acest lucru, lui i-se vor ierta multe greșeli de autor, și având în vedere marea lui însemnătate ca cel dintâi scriitor al Basarabiei răpitate, nu va fi numai un „autoriu-populariu” cum îi plăcea, din „modestie”, să iscălească: ci: va fi în toată puterea cuvântului un scriitor. El „imita” pe autorii apusulului european, cânta moartea soției cu accente byroniene, dar nu uita să scrie și despre înstrăinarea lui:

Am fost și eu român.

Dar m'am făcut păgân, etc...

Alexandru Hașdeu, contemporan lui Stamati, descendent dintr-o familie însemnată, cu toate că seria rusește, cu toate că era considerat ca rus, nu uita că este basarabean și de aceea rostește el „discurs către elevii școalelor din ținutul Hotinului, Ruși și Români”, pe care C. Stamati se grăbea să-l traducă în românește și să-l publice la Iași în 1837. Ce urmări a avut rostirea acestui discurs, nu se poate spune; dar ceea ce se poate și trebuie amintit e că autorul suferi multe persecuții din partea Rușilor, urmărindu-i mișcările pas cu pas, și poate de aici i-se va fi tras și oprirea de a trece în România când fu ales membru al Academiei dela 1867.

Acești doi scriitori înfățișau Basarabia rămasă străină de prefacerile și progresul ce se făcea, ce începuse a se face în România, după cum ne spune aiurea B. P. Hașdeu și d. G. Bogdan-Duică.

²⁾ Câteva lămuriri despre aceasta în *Curierul Românesc* pe 1829 p. 2, al lui Eliade.

ducă discuția din viltorea de patimi jositice și urite unde a fost coborâtă, la platforma luptelor de principii și idei, de unde a pornit.

Cât de senin și cu câtă silință de obiectivitate și imparțialitate judecă d. Pușcariu aceste frământări. Nu este nici dsa liber de un anumit element personal în formarea judecății sale. Căci e de aici, dintre noi, își are aici prietini, rude, e neapărat influențat de simpatii și antipatii personale, dar unde rămân toate acestea în fața judecății superioare a omului de convingeri? Nu e nici sectar, căci deși se mărturisește de un aderent fervent al crezurilor generației nouă, careia îi aparține nu numai prin convingeri ci și prin ani, supune în cauza sa de cercetare și eusrurile și exagerările inevitabile oricărei grupări de oameni și de idei. Dar a intrat cu o adevărată pasiune de luptător în arena vieții de acasă, când recunosc în desfășurarea mișcării „Tribuna” aproape același steag, pe care-l ridicase dincolo d. Iorga și sub care se înrolase dela început. De aci încolo, n'a mai privit în lături, ci n'a dat concursul său, atât de prețios, întreg și neprocupețit.

O mărturisește singur, că a venit la „Tribuna” nu mânat de simpatii pe care nu le avea mai înainte față de acest ziar, ci numai pentru atitudinea răspicată de vre-o două ani încoace, adevărat cam de pe atunci, când „Tribuna” începea să peardă simpatiile câștigate cu prețul eternelor apologii și menajări de ambițiuni și slăbiciuni interne, apologii a căror eră se încheiase.

A fost o coincidență atât de interesantă venirea dlui Pușcariu la noi. În ziua când fruntașii noștri, „oamenii politicii” aduceau hotărârea de răstignire împotriva „Tribunei”, poșta ne aducea înțâia contribuție a dlui Pușcariu însoțită de încurajările sale cele mai călduroase. Și mărturisim azi, fără răutate, că în acele momente ne simțiam pe deplin despăgubiți.

A. Donici, născut la Stăncea, nu putu rămâne în armata rusă unde l' duse părintii, ci, cu gândul la Cosinzeana trecu în Moldova, unde, intrând în Magistratură, înseamnă unele întâmplări ale vieții, ridicându-le în forma și rolul lui Crilov și La Fontaine, care mai târziu avea să l' așeze în fruntea fabulei române.

A. Russo, un alt basarabean, după ce cutreeră apusul european, vine în țară și este întemeietorul curentului „patruzeoi-optiștilor”, proclamat mai târziu, de istoria literară, teoreticianul lui.

Ion Sârbu, influențat de Stamati și de fapta uobilă a lui Al. Hașdeu, și recomandat de cel dintâi, după cât se pare, foii literare „Zimbru”, scoate la Kișinău în 1851—52 fabule și poezii, în prefața cărora pomeneste de patriotism. Dar mai ales, el pășeste în urma înaintașului său C. Stamati, cântându-și înstrăinarea în următoarele versuri care-ți răscolește toate simțămintele, căci ele cuprind glasul unui popor:

O Crinule! ce ai pățit?
De ce așa te-ai vestejit,
Unde ți-i mireasma frate
Au nu plouă de ajuns?
„Alou!” erinul a răspuns:
Sunt în străinătate”.

(Străină floriceică).

În sfârșit, ultimul pribog basarabean, e Bogdan P. Hașdeu, fiul lui Alexandru, care, trecând Prutul, joacă un rol foarte însemnat în dezvoltarea neamului nostru, până la moarte, purtând condeiul cu o adâncă pricepere.

Cum vedem, Basarabia se manifesta cu putere prin acești scriitori. Chiar acum când se impli-

Așa a venit d. Pușcariu așa au venit și ceilalți. Chiar și azi adversarii noștri bănuiesc că ar fi fost un complot, o conjurație după un plan premeditat din partea noastră, adevărul este însă că atât din Paris, cât și din București și din Cernăuț, Sibiu, Blaj și alte părți se întâlneau și se închegea o grupare care n'avea nimic altceva comun între sine, decât o comunitate de idei și de sentimente, care-i lega sufletește.

A fost grea din cale afară lupta noastră de un an de zile, purtată cu arme atât de inegale. În aceasta luptă am și suferit mult, dar când ne gândim numai la achizițiunea domnului Pușcariu, și nu la achizițiunea sa pentru „Tribuna” ori pentru gruparea noastră numai, ci la achizițiunea pentru viața noastră publică care se îmbogățește cu o personalitate atât de distinctă, îi simțim una din răsplățile ei. Gruparea aceasta de oameni, din care a primit să facă parte și d. Pușcariu, nu se poate să nu lase urme rodnice, în îndrumarea pe căi nouă a spiritului nostru public.

Maj. Sa și conflictul din seminarul dela Orade...

Din Viena ni-se telegrafiază: Contele Széchenyi Miklós, episcopul rom. cat. al Orăzii-mari, a sosit ieri la Viena. Din cercurile bine informate află că episcopul Orăzii-mari a venit chemat de Maj. Sa. care îl va primi zilele aceste în audiență, pentru a cere informații despre eliminarea teologilor români din seminarul rom. cat. din Orade. Audiența s'a amân timer cu câteva zile din cauza înmormântării contelui Achrenthal. — Cor.

Dreptate dobrogenilor. Ziarele din România publică textul legii privitoare la drepturile dobrogenilor, care a fost prezentat nu de mult corpurilor legiuitoare române. În viitoarea lege se precizează cine va avea drept de cetățean român. În alineatul b) se zice că vor avea drept de cetățean român:

„Românii din ori ce stat, fără privire către locul nașterii, proprietarii de imobile în județele

nesc o sută de ani de când a fost deslipită de Moldova, ea își are doi reprezentanți prin condei, în România, prin dnii Zamfir C. Arbore și Dumitru C. Moruzi. Amândoi, dați nitării de către cetitorii literaturii noastre, își trăiesc zilele în adânci bătrânețe, încheind fiecare zi cu gândul departe.

Cel dintâi, a dat neperitoarea operă la lumină, îndeplinindu-și cu aceasta, datoria sa de basarabean: „Basarabia în sec. XIX-lea”, cel de al doilea ne-a făcut multe lucruri, cunoscute, în cartea sa: „Rușii și Români”, în amintirile publicate în „Neamul Românesc Literar”, iar acum, ca ultimul scriitor basarabean, ne va înfățișa Basarabia de pe la 1850, în romanul de sub tipar: *Pribegii în Tară Răpită*.

Di Dumitru Moruzi nu este în scris un novator, nu este astăzi când ți-se cere acest lucru pentru a fi recunoscut de critică. Dar d-sa tot ce scrie nu scrie pentru noi, cei de astăzi, care nu suntem mulțumiți cu nimic, care căutăm și nu știm ce, care alergăm și nu știm singuri ce cerem. Opera întregă a d-sale, va fi material prețios pentru vremurile viitoare, pentru generațiile ce vor căuta cu un adânc interes ceea ce trecem noi astăzi în revistă. Și din acest punct de vedere, d-sa, ca literat pare că nici nu există.

E o înjosire pentru cutare critic ca să se coboare cu cercetarea în opera unui om rămas tot dela 48, și care întrebuințează pe acel „inubiți cetitori”.

Literatura, spun esteții, trebuie să fie cât se poate de impersonală. Rămânând departe de ea, autorul, din ce în ce îi va crește valoarea.

Constanța și Tulcea sau domiciliati acolo în ziua promulgării legii de față întru cât ei ar fi declarat că renunță la ori ce protecțiune străină.

Copiii minori ai acestor Români urmează condițiunea părinților lor.

Declarațiunea de renunțare la protecțiunea străină se poate face în tot timpul până la expirarea termenului pentru introducerea cererilor de înscriere în primele liste electorale prevăzute de această lege, fie la tribunalul județului sau la judecătoria de ocol, fie la comisiunile instituite pentru acordarea drepturilor politice.

Cererea pentru acordarea drepturilor politice implică virtual renunțarea la ori ce protecțiune străină”.

Congresul „națiunilor asuprite”.

Fostul deputat croat Dr. Hincovici a luat inițiativa unui congres al națiunilor asuprite, ce ar fi să aibă loc în Paris, în luna lui Iunie.

Deputații cehi au aderat la ideea aceasta. S'a ales, în Praga, un comitet care va începe numai decât. La congres vor fi invitați reprezentanții tuturor națiunilor asuprite din Europa.

România se inarmează. Ziarul grec „Prodos” publică o serie de știri senzaționale asupra pregătirilor militare ce s'ar face în România.

„Prodos” spune că statul-major român a invitat pe toți ofițerii de rezervă să se prezinte la regimentele lor, până în ziua de 28 Februarie, prevăzuți cu cele necesare pentru încazarmare.

Ofițerii de rezervă cari locuiesc în străinătate au primit aceeași înștiințare.

Ziarul „Levant Herald” din Constantinopol reproducând știrea de mai sus, spune că nu vede întru cât situația externă sau internă justifică asemenea măsuri și adaogă că aceste măsuri trebuie atribuite mai curînd temperamentului ministrului de război, d. Filipescu, decât nevoilor de fapt.

Același ziar publică o lungă corespondență din București în care se descrie în linii foarte ne-

O parte din această teorie a pătruns și în viața literară dela noi, pe care mulți s'au grăbit a o aplica, creîndu-ne eroi și întâmplări ce n'au existat. S'a făcut, desigur, un mare serviciu literaturii moderne; nici n'avem ce obiecta. Atât numai, că au mai rămas și oameni departe de aceste îndrumări literare: Dnii Brătescu-Voinești, Agăr-biceanu. Nu sub înriurirea vre-unui curent a scris d. Brătescu-Voinești atâtea nuvele și schițe cu oameni pe care-i vedem, i-am văzut sau îi vom vedea.

Autorul de care vorbim n'a ținut, n'a vrut să țină seamă de aceste teorii și de aceea, teoreticianii au căutat dela mic până la mare, să l' ignoreze.

Intr'adevăr, d. D. C. Moruzi, cu romanul „Instrăinații” se depărtează cu mult de metoda romancierilor de azi. Pentru d-sa pare că nici nu mai există o literatură de care să ție seamă, ca și Creangă, care părea că nu scrie pentru public, ci pentru el însuși.

Și izolarea aceasta a d-sale departe de literatură, n'o face din lipsa de cunoștință a progreselor literare; nu! deoarece întreaga d-sale viață și-a petrecut-o în țări cu totul înaintate, unde a avut ocazie să facă cunoștință cu o întreagă literatură.

A înțeles — și bine a înțeles — că redarea unor vieți trăite, ca cele din „Instrăinații”, n'o poți face decât într'un stil simplu, ca și când ar sta de vorbă cu cineva, lăsând decorurile fulgerătoare pe seama scriitorilor mai tineri.

Acest fel de a scrie, unui tânăr, poate nu i-ay prinde; dar unchișului, cu părul nins de anii apuși, care și ei se vor imprăstia la fel cu florile

gre situația politică a României, și se adaugă că această situație se datorește numai dlui Filipescu.

Interpelare în cauza teologilor dela Oradea. Ni-se telegrafiază din Budapesta, că deputatul național al Șiriei, d. Dr. Ștefan C. Pop a adresat în ședința de azi a camerei o interpelare de următorul conținut:

Ministrul de culte și instrucție să reia pe cei 16 teologi români în seminarul romano-catolic din Oradea-mare, ordonând proces disciplinar împotriva lor și anulând sentința draconică ce s'a adus împotriva lor, teologii neavând altă vină decât cea de a fi vorbit românește. Episcopul gr. cat. român din Oradea-mare are tot dreptul să-și crească un număr delimitat de teologi în acest seminar, după ce literile fundamentale stabilite de casa domnitore prevăd acest drept.

Se spune că d. Dr. Ștefan C. Pop ar fi cerut pentru această interpelare încuviințarea P. S. Sale episcopului Radu. Ministrul încă n'a răspuns.

Presa italiană și Apponyi. Ziarul „Tribuna” din Roma publică în zilele din urmă un articol al unui publicist vienez în care se explică pe larg pentru ce s'a demonstrat cu atâta înverșunare împotriva lui Apponyi la Viena. Ziarul italian justifică întru toate atitudinea energică a tinerilor români, cari atunci când huiduiau pe contele Apponyi, își făceau o datorie elementară față de un om care a prigonit și prigoneste și acum cu atâta ură neamul lor. „Tribuna” desvelește în toată golătaea ei legea școlară din 1907 și informează pe frații italieni asupra tendințelor ei de maghiarizare. Acest articol al ziarului italian dovedește încă odată mai mult că nebulia cu maghiarizarea care stăpânește atât de mult guvernele ungurești, este apreciată după merit și în străinătatea cultă.

salcămului, cândva..., unchișului îi stă așa de bine, că prinzând a-l ceti îți răsare, îți pluteste vag în față, tipul unui uncheaș care a respins orice schimbare care s'ar fi abătut asupra lui, rămânând tot cu acelaș suflet.

Atât ne-a putut da, bătrînul scriitor: tot sufletul lui. Acel suflet l-a făcut să se lipsească de toată averea din Basarabia, sacrificându-se pentru noi.

A venit în mijlocul nostru și ne-a spus tot, tot ce-a văzut și pățit în cel mai înstrăinat ținut locuit de Români. Cu toate acestea o parte din societatea și critica noastră, l-a ocolit.

Și este o nedreptate ceace se face astăzi cu acest scriitor.

Dela 1906 de când a scos „Rușii și Românii” și mai ales de când a început a-și tipări amintirile în revistele de sub conducerea dlui N. Iorga și A. D. Xenopol, scriitorul ne-a făcut cunoscute atâtea și atâtea fapte și întâmplări dela frații de peste Prut.

Iată boieri din cele vremi, femei cu gospodăria pe care noi o credeam dispărută; iată fost-au fost al Românilor; iată mazili și răzeși pe care noi am început a-i cam uita; iată fel de fel de cuvinte cu particularitatea acestui ținut, fie curat românești rămase dinainte de anexare, fie strieate, cu câte-o terminațiune din limba rusă, pe care scriitorul le explică înțelesul, în josul pag. O lume pe care o credeam că nu există ni-se perindează prin față; cu un suflet pe care-l credeam dispărut, facem cunoștință.

Atunci; cum, scriitorul, a rămas atât de străin în viața literară?

Mitropolia gr.-cat. de Munkács.

Un plan mai îndepărtat al egemonilor noștri.

Arad, 21 Februarie.

Intăritată de „temeritatea” episcopatului nostru gr. cat. de-a fi hotărât redactarea unui memoriu împotriva înființării episcopiei greco-catolice ungurești presa maghiaro-semită a izbucnit într'un cor de injurii și insinuații la adresa Blajului. Bagheta e și de data asta în mâinile lui „Budapesti Hirlap” care știe să predomine întotdeauna învălmășeala aceasta de turanice șuierături.

În numărul său de azi agită iarăși întreagă claviatura imperialismului maghiar și știe să smulgă accente de cel mai propriu liberalism unguresc. Spune că episcopia noastră de Făgăraș numai în era absolutismului (1853) a putut să fie înălțată la rangul de mitropolie și că autonomia provinciei noastre gr. cat. e instituție necunoscută de constituția ungară. Spune că șematismul bisericii noastre unite se tipărește românește, în vreme ce toate celelalte episcopii catolice și-l tipăresc latinește, ba episcopia de Szombathely chiar în limba statului. Blajul comite deci un temerar atentat împotriva măritei idei de stat. Pretinde apoi că scaunul papal va nesocoti protestul episcopilor noștri și prevede, că limba liturgică ungurească va fi în cele din urmă admisă, de vreme ce a fost admisă și cea românească.

După aceste obișnuite expectorații continuă astfel:

„Blajul apără, nu Sfânta Unire, ei aspirațiile naționaliste românești. Episcopia de Hajdudorog ce se va înființa, va cuprinde în mod firesc și unele teritorii, cari azi aparțin sferei de influență a Blajului, iar atunci a trecut pentru totdeauna baba cu colacii pentru acei cari s'au făcut toți atâția Suci din Szücs și vor să facă Oradea-mare din Nagyvárad. Hinc illae lacrimae! În fața năzuințelor dela Blaj și văzând regretabilul incident dela Oradea-mare, trebuie să pretindem, din punctul de vedere național unguresc, cu atât mai mult e-

În nuvela „Pe viscol”, ne înfățișează tipul boierului liberal până la moarte, cu C. A. Rosetti, I. Brăteanu, pe pereți, și care, când i-o spune ceva rău despre liberali, e în stare să-ți vorbească ca să te depărtezi de ideile tale, zile întregi, pentru a răsuși. Dar peste câțiva ani, acelaș boier e conservator; el va fi cu Lascăr Catargiu și abonat la „Convorbiri Literare”.

Supuind-o criticei, de astăzi această parte din nuvelă — căci numai o parte este, — se va obișnui din capul locului: literatura aceasta e prea personală; ea nu poate deștepta nici o emoțiune, nici un efect.

Și astfel, pe tema aceasta, d. D. C. Moruzi, a rămas un scriitor străin de viața literară de astăzi, cu toate că bătrînețea, viața, și-a închinat-o ei.

Dar d-sa n'a greșit retrăgându-se de îndrumările literaturii de azi. Ca ultimul scriitor basarabean d-sa și-a amintit de datoria pe care o are, de-a ne înfățișa o lume cum este, cum trăoste, cum se zbuciumă, găsind toate în scriitor un ecou care să le poarte dela un capăt la altul al țării noastre, amintindu-i mereu de cei pe care i-a uitat, în stilul cel mai simplu — căci altfel nu se poate reda o viață trăită — apropiindu-se cu aceasta de întemeietorii literaturii noastre.

x Numai sămânțe de a lui Mauthner târguiesc economii și grădinarii, cari să știu cugeta bino asupra lucrului; și atunci dacă altfel de sămânțe ar fi mai ieftine, pentru că știm din experiență, că acele nu corespund și numai paguba lor o să fie la urmă.

episcopia de Hajdudorog, în fac bine forurile competente, dacă față cu Blajul ridică chestiunea unei mitropolii greco-catolice de Munkács”.

Vedem că „Budapesti Hirlap” cu sinceritatea vrășmașului sigur de superioritatea armelor imorale pe cari le deține, confirmă prin rândurile citate nu numai intenția imediată a guvernului așa cum am relevat-o noi, ci și gândul mai îndepărtat al guvernului: distrugerea bisericii noastre române unite prin contopirea ei în autonomia bisericii romano-catolice ungurești. Cum am și putea înțelege altfel rostul unei mitropolii gr. cat. de Munkács, concepută de potrivnicii noștri, dacă nu închipuindu-ne-o superioritate eclesiastică pentru toate bisericile gr. cat. din țară. Evident, se plănuiește prin înființarea episcopiei gr. cat. ungurești usurparea definitivă a drepturilor bisericii noastre unite, năucirea provinciei noastre mitropolitane supunerea ei jurisdicțiunii unui mitropolit ungar de Munkács, a cărui autoritate va ingenunchia în acelaș timp și episcopii rutene. Acest mitropolit ungar va recunoaște la rândul său superioritatea scaunului de Strigonia, realizând astfel planul final al egemonilor noștri: toate bisericile catolice din Ungaria dominate de-un absolutism central, care va emana din Strigonia și va avea un singur mobil, acela al năzuințelor panmaghiare.

Un cuvânt mai mult, atât pentru episcopii noștri uniți, cât și pentru întreg neamul românesc, să ne concentrăm toate energiile și distringem planurile aceste diabolice, — dacă istoria va cere, luând chiar cele mai extreme hotărâri...

Cu prilejul morții lui Gavriil Trifu.

De Dr. Onisifor Ghibu.

A murit la Șimleul-Silvaniei, încunjuțat de dragostea membrilor familiei sale, profesorul în pensiuie Gavriil Trifu, pe care, în afară de învățătorii români greco-catolici puțini îl vor fi cunoscând.

Crescut în niște timpuri în cari sentimentul național român nu era o crimă și o piedecă pentru a putea trăi și numai printre unguri Gavriil Trifu și-a început cariera dascălească pe vremea baronului Iosif Eötvös, — a omului loial, cu orizonturi largi și în ce privește învățământul poporului. Atmosfera școlară era pe atunci relativ dostul de prielnică și ea se explică până la un loc, entuziasmul cu care au intrat în serviciul educațiunii deodată o seamă de tineri dintre cei mai buni pe cari îi aveau în acele vremuri.

La 1867 adresase ministrul Eötvös un Apel pentru formarea de reuniuni spre scopul educațiunii poporului — apel plin de un liberalism larg — dacă îl privim din punctul de vedere al zilelor noastre. În acest apel, pe care biserica ortodoxă română, pornind din considerații corecte din punctul de vedere al vremilor acelea, l-a combătut Eötvös zicea între altele:

„După părerea mea libertatea educațiunii într-o țară constituțională e tocmai așa de esențială ca și libertatea presei, tot din aceeași cauză și sub aceleași condițiuni. Fără această libertate dezvoltarea spi-

rituală a cetățenilor s'ar constrânge cu puterea spre o direcțiune oareșcare. Apoi dacă nu poate nimenea să tragă la îndoială dreptul de supraveghiere al regimului și dacă se și numără între dorințele cele mai defrunte ale lui privegherea ca toți cetățenii țării să se facă părtași de binefacerile învățământului, însă acest drept și această datorință nu se pot extinde așa departe ca să mărginească pe acest teren libertatea indivizilor și a corporațiilor.

Dacă există o problemă, pentru a cărei deslegare puterea întreagă a statului nu e de ajuns, — apoi aceasta este educațiunea poporului. Aceasta e problema pe care numai însuși poporul o poate deslega.

Omul, dar cu deosebire națiunea, nu e materie moartă, pe care cel mai puternic artist să o poată ciopli după placul său, făcând din ea un chip corăspunzător idealului său. Spiritul omenesc atât în starea sa individuală, cât și în comunitatea socială e o astfel de potență de sine stătătoare care numai prin lucrarea sa proprie își poate desvolta puterile și facultățile sale.

Poporul numai singur pe sine se poate cultiva. Numai acolo se poate desvolta o cultură de viață, o cultură de sine stătătoare, trainică și fructiferă pentru civilizația omenescă, unde simțul lipsei de cultură deșteptându-se în sufletul națiunii prin conlucrarea comună a tuturor claselor de cetățeni, se ridică din însuși viața poporului întreg. Și puterea publică a statului chiar numai întru atâta e în stare a ajutura și a protege niusințele de această natură ale singuraticelor și corporațiilor, precum de altă parte toate dispozițiile salutare ale regimului rămân fără succesul dorit dacă ele nu sunt sprijinite prin conlucrarea societății. (Magazinul pedagogic, Bistrița, 1867 pg. 401 — 2.)

Cuvintele acestea caracterizează foarte lămurit politica școlară a baronului Eötvös, a omului care, prin legile sale, a ținut totdeauna să asigure libertatea tuturor cetățenilor țării. Conduc de acest spirit a înființat preparandia din Deva care la început era aproape cu totul românească, — a trimis tineri români să studieze pedagogia în Germania și a încurajat pregătirile pentru înființarea unei preparandii românești în Sighetul Marmăției, pe seama căreia s'au și strâns mai multe zeci de mii de florini.

În vremuri pătrunse de astfel de idei s'a ridicat și Gavriil Trifu, care, cu sprijinul direct al lui Eötvös, a ajuns profesor la nou înființata preparandie din Zălau, unde propunea pe vremea aceea și limba și literatura română. Deși profesor la o școală de stat, din care în curând s'a isgonit limba română, tânărul profesor, care, ca elev în gimnaziul din Baia-mare și Sătmăre era membru și președinte al unui „Cerc de cultivare proprie” (după unguresele „Önképzőkör”) românească, a rămas totdeauna în strânsă legătură cu preocupările culturale românești. Ca și Ion Lăzăriceș, profesorul de limba română dela preparandia din Deva, care scria articole pedagogice prin gazete și reviste dela noi și din România, Trifu avea contact direct cu instituțiile culturale românești, pentru cari lucra cu tot sufletul său. De trei decenii încoace nu s'a mai găsit nici un profesor român dela vre-o școală ungurească, care să cuteze a lucra pe față pentru instituțiile românești, sau măcar să scrie despre lucruri cari să aibă un caracter național pronunțat. Trifu a lucrat totdeauna potrivit convingerilor sale românești. A fost o lungă serie de ani președinte al „Reuniunii învățătorilor români greco-

catolici din comitatul Sălagiului”, ale cărei adunări generale erau adevărate sărbători, cât timp le-a condus Trifu. La toate adunările acestea Trifu era acela, care în cuvântul său de deschidere trata cu competența unui pedagog adevărat, fel de fel de probleme școlare, în legătură cu întreaga cultură a poporului român. Astfel la 1875 ține o disertație despre: „Fonduri școlastice. Lipsa, folosul și modul înființării lor” (tipărită la 1876 în tipografia W. Krafft din Sibiu) — la 1877, în chiar satul natal al lui Simeon Bărnuțiu, vorbește despre „Cresterea și instruirea fetițelor”. — la 1878 vorbește în Uniment, despre „Lipsa și mijloacele creării bibliotecilor populare și școlare”, — la 1880 scrie în „Analele Reuniunii învățătorilor români sălăgeni” istoricul acestei reuniuni, între anii 1869—1880. Dacă privim chiar și numai titlurile acestor disertații — abstrăgând dela împrejurarea că ele sunt actuale și astăzi chiar și prin cuprinsul lor — trebuie să recunoaștem în Trifu pe omul care a înțeles adânc problema educațiunii poporului, și încă nu numai din puncte de vedere abstracte pedagogice, ci și din punctul de vedere al realității vieții noastre.

Mai târziu a agitat foarte viu chestiunea „Alianței învățătorilor greco-catolici (români) din Ungaria”, pentru care a înaintat mai multe memorii dlui ministru al instrucțiunii, fără ea să fi primit până acum soluția așteptată. Chiar și congresul delegațiilor reuniunilor învățătoresți gr.-cat. ținut în Cluj (1904), congres în care s'au votat și statutele alianței a fost prezidat de însuși Trifu. Dacă se va realiza vreodată această alianță, — ceea ce ar fi foarte de dorit — meritul de căpetenie va fi al lui Trifu.

În întreaga lui carieră Trifu s'a ocupat intensiv cu matematicile. A scris mai multe manuale românești de matematică, atât pentru uzul școlilor populare, cât și pentru popor. Chiar și numai înainte cu doi ani a publicat un „Magazin de exemple” din domeniul aritmeticii.

Acum când după o viață laborioasă și-a închis ochii pe vecie, se cuvine să ne aducem cu toții aminte de el pentru două lucruri mari: pentru că a rămas un Român activ în ciuda tuturor împrejurărilor vitrege între cari a tăit, și pentru că a înțeles marea problemă a școlii primare în cea mai strânsă legătură cu realitatea dată, iar nu cu te miri ce principii pedagogice abstracte, departe de preocupările noastre!

Scrisori din București.

După un veac de robie. — Vestii din Macedonia.
— Noul proiect de lege pentru Dobrogea. —
O observare.

București, 7 Februarie.

Urmărind tot ce se scrie în ziarele noastre, observi de multe ori manifestări spontane, curioase, ale unor oameni unici în felul lor. Sunt gândurile mărturisite în mod inconștient ale unor capete în gust, manifestările unor suflete acre, cari vor să se arate că trăiesc și fac ceva. De multe ori te captivează naivitatea copilăroasă a acestor manifestări. De cele mai multe ori te revoltă însă cinismul cu care se rostesc cele mai veninoase răutăți.

Un caz tipic am în rindurile cucernicului „Preot”, care, închipuindu-și că trăim în epoca dela 1821, găsește de cuviință să facă acum obiecțiuni la lucruri scrise de mult.

Vorbind despre lăcomia rusească, am arătat criminalul gând cu care guvernul din Petersburg s'a năpustit asupra averii episcopiei Sf. Spiridon aflătoare în Basarabia. Pe ori ce Român asta îl interesează. Sfinția Sa găsește de cuviință să spună că nu Rușii sunt de vină, ci aceia cari administrează acea avere. Ba, spune dânsul, dacă nu te-ar împiedeca alte sentimente, ț-ar veni să zici: Lasă să vă joace acum Rușii!...

Iată mentalitatea omului care vrea să spună și el ceva, dar spune prost. Sub masca anonimatului, ce nu se poate spune!...

Este cu toate acestea dureros că vedem astfel de manifestațiuni când se împlinesc o sută de ani dela criminalul act de hrăpire al pravoslavnicilor Ruși, când se împlinesc o sută de ani dela sfășie-

rea Moldovei lui Stefan de cătră aceia cari avoau pe buze cuvântul evangheliei, iar în suflet dorul barbarului dușman luminei. De atunci sufletul românesc a suferit atâtea lovituri. Puvoiul străin a dat navală peste cei de un sânge cu noi, l'a corupt, l'a demoralizat, a căutat să omoare ori ce conștiință națională într'inșii.

Iar când s'a știut că neamul românesc n'a uitat rana adâncă pricinuită de mișeleșul furt, drept răspuns, oamenii aceștia s'au aruncat asupra ultimelor moșii, cari aminteau celor de pe ale de stăpânirea românească. Acesta e motivul, cucernice, iar paraponul, pe care îl ai probabil în contra unor epitropi.

Dar să lăsam oamenii să judece cum îi taie capul. E așa de dureros să vorbești azi de cele ce se petrec în Basarabia, peste care apasă greu voacul de robie ce se împlinește acum. E așa de dureros lueru să treci în revistă pe toți vânduții și vânzătorii, pe toți Madanii cari odată se agitau la București pentru a deveni mai târziu uneltele poliției din Chișinău. De acolo vine numai vaet și strigăt de durere, sau numai gestul inconștienței stupide.

O inseninătoare veste ne vine din Macedonia, care și ea a ajuns în pragul vremilor nouă cu totul nepregătită, grație procedelor unor „autorizați”, cari au avut stomac, dar n'au avut inimă, n'au avut suflet care să înțeleagă nevoile unui neam întreg, ci, în loc de a lupta în contra dușmanului, găsește de cuviință să acuze de tradare pe cei ce le arătau greșelile.

E vorba de frumoasele progrese, pe cari le face pe teren cultural și național societatea femeilor aromâne din fruntașa comună macedoneană Maloviște. Încurajată de toți aceia cari simt românește cari înțeleg influența binefăcătoare a societăților culturale în viața unui popor, această societate a reușit să grupeze în jurul său toate elementele de muncă și să ducă la succes lupta pentru apărarea limbei naționale împotriva celor străini prin sânge și cultură.

La adunarea generală, care s'a ținut zilele acestea, s'a arătat starea înfloritoare a societății, numărul mare de membre, cari s'au grupat în jurul ei, frumoasa stare financiară, care a dat societății posibilitatea să ajute peste cincizeci de fete sărace, spre a putea urma la școala românească.

Din alte părți ale Macedoniei vin aceleași știri îmbucurătoare în ce privește pătrunderea spiritului de asociație, care va face ca lupta fraților dela Pind să se dea în condițiuni mult mai prielnice ca până acuma. Și este o bucurie pentru ori cine, văzând că, cel puțin acolo acasă la ei, frații aromâni înțeleg că au alt rost decât acela de a inventa povești de tradare. Destul se zbat și se zbuiciumă în jurul bugetului dela externe cei plezați de acolo. Destul se frământă între ei reprezentanții lor dela București, încât îți vine să crezi că oamenii aceștia nu sunt frați de sânge, n'au același ideal, ci sunt dușmani de veacuri.

Agitațiunile locuitorilor din Dobrogea în contra felului cum s'a acordat drepturile politice n'au rămas fără de rezultat. Un nou proiect de lege s'a făcut în această privință, îndreptând mulțimea de scăderi și nedreptăți cari s'au făcut cu ocazia lucrărilor primelor comisii.

Textul proiectului s'a publicat acum. Zilele acestea el va veni în desbaterea Camerei. După noul proiect se recunoaște dreptul de cetățeni români al tuturor acelora cari în momentul anexării nu erau sub vre-o protecție străină, cari au ocupat slujbe la stat, au fost în consiliile comunale, apoi tuturor Românilor, din ori ce provincie, cari renunță la protecția străină, cari fiind proprietari de imobile rurale, sau urbane, își manifestează voința de a aparține statului român.

Se fac înlesniri în ce privește renunțarea la protecția străină. Iar, întru cât privește recursurile ce se vor face, Curtea de Casație va avea dreptul să judece aceste recursuri nu numai în ce privește partea formală, ci și în fond.

În ce privește pe cultivatorii de pământ, germani și italieni stabiliți în comunele rurale, acestora li-se dă iarăși posibilitatea de a intra în rindurile cetățenilor români, prin simpla declarație de renunțare la ori ce altă protecție. Căci și cu aceștia se făcuse de data trecută nedreptăți, nerecunoscându-li-se meritele ce le-au avut întru ridicarea comunelor rurale din Dobrogea. Prin mun-

ca și simțul lor economic ei au dat un frumos exemplu de gospodărie rurală și — spre norocul nostru au fost imitați de Românii, cari au venit în atingere cu ei.

Proiectul va fi votat cu siguranță, îndreptându-se greșelile făcute, chemând pe toți în numele progresului, la munca pentru pământul și neamul românesc.

O observare cu privire la atitudinea multora din transilvănenii noștri stabiliți prin diferitele orașe din țară, ca funcționari, sau negustori. Cercetând registrele membrilor Ligei culturale, adeseori vedem că numele lor lipsește din șirul acelorora, cari se interesează de bunul mers al acestei instituțiuni, care face atâtea jertfe pentru închiștigarea unității noastre culturale, care singură ne poate păstra unitatea sufletească.

Să nu se uite că ceea ce preocupă pe conducătorii acestei instituțiuni este în primul rând starea culturală a Românilor din afară de regat, a acelorora din mijlocul cărora domnia, despre cari este vorba, au plecat. Nepăsarea acestora față de năzuințele unor suflete mari aruncă o tristă umbră nu numai asupra lor, ci asupra tuturor celor de aceeași origine. Și nu adeseori auzi spunându-se că Românii din provinciile stabilite în regat sunt cei mai puțin entuziaști luptători ai unui ideal așa de sfânt. Datoria lor este de a da pildă de însuflețire pentru chestiile naționale, de a face jertfe, iar nu de a neglija străduințele altora, cari ar avea mai multe motive să caute liniștea.

E timpul să-și dea seama de aceste lucruri, mai ales acum, când lupta cea mare pentru ridicarea unui neam ne chiamă cu atâta căldură.

I. U. Soricu.

Manifestarea națională din Iași.

Până în aceste momente n'avem încă știri despre manifestarea națională în onoarea dlui C. Stere, făuritorul împăcării între dnii Goga și Vaida, — care a avut loc aseară, în sala Societății de gimnastică.

Ziarele ce ne sosesc încă din Iași, scriu despre pregătiri mari și însuflețite în vederea banchetului de aseară.

Au aderat la această manifestare: I. P. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei, P. S. S. Arhiereul Nicodem Băcăoanul, dnii N. Gane, M. B. Cantacuzino, C. Negruzzi, I. Burada, A. A. Bădărău, V. Sculy, Dr. V. Negel, Dr. N. A. Racovitză, N. Cananău, C. Climescu, I. Stamatiu, Al. Filipide, P. Bujor, Gr. I. Buicliu, N. Nanu, Dr. Mezincescu, Vasile Dimitriu, Barbu Demetrescu, Tănțu, Bucovineanu, Gustav Ulrich, Dim. Bogonos, Richard Tufli, Stefan Ganea, Teodosie Motăș, C. Andreescu, Dr. Flor, Mihai Sadoveanu, J. Zarifopol, Dr. C. Marzescu, A. C. Cuza, M. Mavrodin, Lascar Rosetti, Richard Nițescu, Dr. Manolescu, C. Agarici, Cristea Daniel, Al. Teodorcanu, C. Hogăș, G. Cristofor, G. Săndulescu, P. Pogonat, N. Krupenschi, Gr. Scarlet, Stefan Georgescu.

D. Dr. G. Bogdan rectorul universității a comunicat că aderă din tot sufletul la această sărbătoare, dar nu poate participa, fiind chemat la București.

Iată invitația trimisă dlui C. Stere:

Stimate Domnule Stere,

Mândri și recunoscători de opera ce cu atâta devotament și stăruință ați întreprins-o pentru restabilirea unei conlucrări harnice între luptătorii români din Ardeal, subscrișii concetățeni ai D-v. dorind a serbători în persoana d-v. rezultatele obținute, am hotărât organizarea unui banchet care va avea loc în sala de Marți, 7 Februarie, în sala societății de gimnastică. Primiți asigurarea prea distinsei noastre considerațiuni.

M. B. Cantacuzino, N. Gane, I. Burada, A. A. Bădărău, Dr. N. A. Racovița, Gr. Buicliu, N. Cananău, Dr. M. Manicatide, I. Halița, I. Ūrsu, C. Sporea.

La această măgulitoare invitație d. C. Stere răspunde:

Stimați concetățeni.

Am fost adânc mișcat citind invitația d-voastră. Dar, — cum am și spus din primul moment zănicului meu d. Matei Cantacuzino când mi-

făcut cunoscut inițiativa d-voastră — eu n'as putea primi o serbătorire în persoana mea a aplaudării fericite a conflictului dintre dnii Vaida și Goga, decât în înțelesul unei manifestări a Iașului cultural în favoarea unității și solidarității naționale a României de peste munți, în vederea acțiunii de împăcuiere generală.

Față însă de acest înțeles al manifestațiunii socot chiar de datoria mea să mă pun la dispozițiunea d-voastră, deși îmi dau bine seamă că numai o împrejurare fericită mi-a dat prilejul să iau parte, în măsura puterilor mele, la opera de pace.

Mulțămindu-vă din suflet pentru marea cinste ce mi-o faceți în numele Iașului și căreia nu-i pot da decât înțelesul arătat mai sus, vă rog să primiți asigurarea sentimentelor mele de stimă și devotament.

C. Stere.

Pentru fondul ziaristilor.

— Dela „Solidaritatea.” —

Direcțiunea „Solidarității” a lansat zilele acestea către băncile române următoarea adresă:

Onorabilă Direcțiune!

După cum bine Vă este cunoscut, încă în decursul anului 1910, distinsul nostru fruntaș Dr. Ioan Mihu, conștiinț de însemnată cea mare ce o are presa la poporul nostru și de datorința, ce o avem cu toții de a asigura prin toate mijloacele posibile viitorul acelorora, cari cu condeul lor servec cauzele noastre publice prin presă, a pus baza unei „fundațiuni a ziaristilor români din Ungaria”, donând un capital inițial de 25.000 cor.

Fundațiunea aceasta a obținut aprobarea guvernului țării și prin epitropia instituită pentru administrarea ei se adresează astăzi publicului și instituțiilor noastre românești — între acestea și „Solidarității” — pentru a contribui la augmentarea ei.

Poate că nici n'ar mai trebui spus, că băncilor noastre li-se impune în prima linie datorința de a răspunde apelului făcut de epitropia numitei fundațiuni. Li-se impune aceasta cu deosebire din două motive. Ca instituțiuni românești au datorința să sprijinească o fundațiune pentru ajutorarea ziaristilor, pentru că numai asigurându-se viitorul acestor mănăitori ai condeului, presa noastră va putea primi în serviciul ei puterile intelectuale, bine pregătite, de care are și avem cu toții lipsă. Numai când viitorul ziaristilor noștri va fi asigurat, putem aștepta ca bărbații noștri cu calități și vocațiune specială pentru presă să intre în serviciul ei și să-și facă din aceasta o ocupațiune principală a vieții lor. Prin urmare e un interes general bine priceput, de importanță capitală, să sprijinim o fundațiune, care are de scop tocmai asigurarea viitorului ziaristilor noștri. Dar băncile noastre mai au datorința a sprijini fundațiunea ziaristilor noștri și din motivul, că ziaristica a făcut și face mișcărilor noastre economice, în general, și băncilor noastre în special, cele mai bune servicii prin apărarea intereselor lor.

Din aceste motive direcțiunea „Solidarității” roagă cu insistență băncile asociate, ca la împărțirea ajutoarelor, ce le dau din cvotele lor de binefacere, să țină sama și de „fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria”, împărțându-o cu ajutoare potrivite, pe cari să le trimită la adresa însoțirii noastre, de unde se vor transpune apoi la banca „Ardeleană” din Orăștie, care administrează această fundațiune.

În speranță că apelul, ce Vă facem va fi considerat după cuviință, semnez

Sibiu, la 14 Februarie 1912.

Cu toată stima:

Parteniu Cosma, m. p.
presidentul „Solidarității”.

Publicând acest apel nu putem decât să rugăm și noi pe onor. noastre bănci să nu întrelase a contribui la augmentarea „fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria” dat fiind că prin aceasta respătesc numai niște bune servi-

cii, ce le-a făcut și le face ziaristica noastră. După putință vom publica și noi o consemnare a băncilor, cari vor răspunde acestui apel.

Izolarea Justhiștilor.

— Situația politică. —

Acțiunea contelui Andrassy pare a se fi terminat cu succesul așteptat de — guvern. Stăruințele lui pe lângă contele Apponyi de-a nu sprijini, nici măcar indirect, obstrucțiunea justhiștilor n'au rămas fără efect. Kossuthiștii se retrag din linia de foc, lăsând justhiștii să urmeze ei singuri obstrucțiunea.

Pentru a face mai ușoară apropierea aceasta de guvernamentali, contele Andrassy le-a adus kossuthiștilor promisiunea contelui Khuen-Héderváry că în chestiunea votului universal va provoca o hotărâre obligatoare a Camerei în ce privește termenul prezentării proiectului.

În consfătuirile intime le-a mai spus că guvernul e hotărât să stăruie pe lângă cercurile competente din Viena în favorul cererilor naționale și, poate, va reuși... reducând divergențele între cele două partide la amănunte fără nici o importanță.

Argumentele contelui Andrassy au convins. Kossuthiștii au declarat că stabilirea tacticii lor n'o fac pendentă de hotărârea celorlalte partide opoziționiste...

Echivocitatea aceasta a partidului kossuthist a făcut impresie rea în partidul justhist, care își dă seama de încercările guvernului de a-l izola. Partidul însă e hotărât să nu cedeze și să reia obstrucțiunea tehnică. Și fără kossuthiști dispune de 45 de deputați cari sunt hotărâți să lupte pentru prioritatea votului universal.

De altă parte, însă, nici guvernul nu atribuie dezarmării kossuthiștilor o importanță deosebită. Dovada e că și presa guvernamentală începe să reia amenințările cu alegeri nouă.

În ședința de azi, partidul kossuthist a și anunțat, prin graiul fostului secretar de stat Déry Zoltán, că declarațiile guvernului în ce privește chestiile militare i-au dumirit, iar în ce privește votul universal trebuie să aștepte vremuri mai liniștite.

Acțiunea contelui Andrassy a reușit... Justhiștii au scăpat niște tovărăși în cari n'au avut nici odată deplină încredere.

Conferență comună a opoziției.

La propunerea deputatului Egry, partidele independiste de sub șefia lui Justh, Kossuth și contele Károlyi (în afară de partide) — au hotărât să țină o conferență comună.

La propunerea lui Kossuth se va ține o conferență prealabilă a membrilor biroului celor trei partide, cari să pregătească conferența comună. Președinții și vice-președinții se vor întruni la Kossuth, mâine, Joi înainte de amiazi.

Alegeri nouă.

Un ziar de seară guvernamental este informat că în cercurile partidului guvernamental se știe cu pozitivitate că ministrul președinte a primit dela Maj. Sa autorizația de-a dizolva, la nevoie, parlamentul și că autograful despre dizolvare este și iscălit.

Aceiaș ziar adaogă că ministrul-președinte nu va aștepta vreme îndelungată și dacă în cel mult 6 săptămâni nu va înceta obstrucțiunea, va proceda la

disolvarea parlamentului. O dovadă că eventualitatea unei disolvări apropiate nu e cu neputință este și faptul că deputații guvernamentali au fost rugați de șefia partidului ca în zilele întâi ale lui Martie să fie dări de seamă în cercurile lor electorale.

Ședința Camerei.

În ședința de azi a Camerei deputaților a luat cuvântul, înainte de ordinea de zi, kossuthistul Désy Zoltán ca să răspundă și el ministrului-proședinte. Kossuthiștii îi mai dăseră un răspuns prin graiul contelui Apponyi, care declarase că partidul n'are motive să-și schimbe tactica. Intre aceste două discursuri kossuthiste cade însă acțiunea contelui Andrássy... De aceea declarațiile lui Désy au fost opuse declarațiilor contelui Apponyi.

Désy s'a declarat mulțumit cu noile lămuriri date de ministrul-proședinte asupra reformelor militare. În ce privește reforma electorală, o socotește ca foarte importantă, dar nu vrea s'o amestece cu reformele militare. Rezolvirea reformei militare va urma cu cel mai apropiat prilej... potrivit!

Votul electoral să fie liberal și democratic. Sub aceste condiții ia act despre declarațiile contelui Khuen-Héderváry.

Polonyi Géza delară în numele independenștilor, în afară de partide, că declarațiile ministrului-proședinte nu-i mulțumesc și de aceea vor continua lupta împotriva reformelor militare cu ori ce mijloace.

Scrisoare din Bucovina.

Teatru și concerte. — Serate dansante. — Jubileul „Societății”.

II.

La un popor subjugat de străini, cum suntem noi, își au și inofensivele „serate dansante” importanța lor națională. Și cred că veți fi tocmai foarte încântați, când veți intra într'o astfel de sală, unde petrece tinerimea română, fie la o petrecere populară sau la cutare bal al „elitei” române. Decorația e foarte frumoasă, „gentilele” domnișoare asemenea, tinerii dacă nu în frae cel puțin în redingotă imprimată, însă își face impresia că nu e ceva curat românesc, deși pe pereți sunt covoare românești, și pe noi numai cel mai strașnic exclusivism național și social ne va mai mântui; nu veți auzi, decât rar eripituri pe franțuzoste — și atunci vai de limba franțuzească a intelectualilor noștri — dar pentru aceia prea adesea vorbese noaptea anostecate din când în când cu cele românești. Să mai dureze aceasta vre-o câteva zeci de ani de bună seamă că se va naște un dialect, sau mai bine zis jargon, româno-nemțesc, sperăm că ceva mai muzical ca cel al vecinilor noștri de pe la Burdujeni și Bucecea! Ei și unui negustor evreu încaltea i-se șade să vorbească astfel, dar e frumos, când o domnișoară română își rupe buzele — cântate de poezi! — zicându-ți „*Entschuldigen sie, domnule, mi-am fustruluit rochia, fiindcă n'am avut o Sicherheitsnadel!*” Când ai observa la o astfel de serată, cum se vorbește numai la noi în Bucovina ai trebui să ai talentul unui Caragiale, sau cel puțin al unui Teliman, ca să „fii capabil a fi în stare” a scrie o comedie: „Babilonia românească-nemțească și nu știu mai ce din Bucovina!” Când auzi o astfel de vorbă îți trece pofta și de dragoste și de ochi albaștri! E o rătăcire cu mult mai primejdioasă, decât cea a latinisților, căci nu vom putea scăpa așa iute de ea. Și iată că aici pot avea și „seratele dansante” o oarecare însemnătate! O are când vom vorbi noi românește! !

La 1 Mai 1912 se împlinesc 50 de ani dela înființarea „Societății pentru cultura și literatura poporului român din Bucovina”. Intemeiată de entuziaștii frați Hurmuzăchești, cari joacă un rol atât de mare în istoria culturală și politică a Bucovinei, și de alți Români dela „adevărul cel mare” cum zicea Alecu Hurmuzachi la înființarea ei, că „toată propășirea, toată dezvoltarea lumii provine și atârână dela cultură, care este scopul omenirii. Toată cultura pentru ea să fie adevărată, să prindă, să pătrundă un popor, trebuie să pornească, să izvorească din însăși ființa lui”. Și acestui adevăr i-a rămas totdeauna credincioasă. Au fost și clipe, când adormise de-a binelea, însă oricum are merite foarte mari pentru deșteptarea simțului național la Românii din Bucovina. L'e vomuri a editat și o foaie zisă scurt: „Foaia Societății”, la care a colaborat și un Alexandri, căruia însă se înțelege că nu-i plăceau „ciunismele” lui Pumnul, care totuși a fost pentru noi, ceea ce ne lipsește în zilele noastre: *Un apostol*. „Societatea” a și avut fericirea să-l salute în sânul ei pe vegnic sărbătoritul nostru poet Vasile Alecsandri. Au urmat și ani de letargie, cel puțin la suprafață: s'a clădit un internat pentru băieții dela liceu și acum nu de mult un internat al meseriașilor, apoi s'a mai cumpărat „casa națională”. De când au ajuns în fruntea „Societății” oameni ca dlul Sextil Pușcariu, Gheorghe Tofan, Tudor Stefanelli și I. I. Nistor, societatea a început o activitate febrilă și în afară de cei patru păreți ai internatelor. Serbările în amintirea lui Eminescu și Alecsandri și mai ales chemarea lui Licu la Bucovina sunt cea mai supremă și mai frumoasă dovadă.

Acum când se împlinesc cincizeci de ani de când Alecu Hurmuzachi ne-a vestit „adevărul cel mare” se cade să ne roaimintim vorbele lui sfinte. Căci în mare parte au sunat în deșert. Nu toți intelectualii noștri au voit să asculte „adevărul!” „Societatea” încă nu și-a împlinit menirea: căci pânăce intelectualul nostru nu va fi convins că e o datorie a sa să fie în curent cu mișcarea literară a *tuturor* Românilor — „poeziile” Smarei noastre masculine, a dlui Calmuțchi, nu ajung! — că e o datorie să sprijinească instituțiile românești cu cuvântul și cu fapta și că e prea puțin, dacă participi la câteva concerte sau „serate dansante” unde „suprasolvești” câteva corane, și până a-va înțelege, că e o supremă datorie să jertfești orice, ce cere neamul — măcar ambițiile personale să le jertfească, mai mult ne e teamă să corem, căci intelectualul nostru crede că dacă jertfește ceva pentru neam, nu-și împlinește datoria imperioasă față de neam, ci că „suprasolvește” cu mărnimie unor antreprenori calici — până atunci „Societatea pentru cultura și literatura poporului român din Bucovina” nu-și va putea serba *adevărul* jubileu.

Cu acest prilej gândurile noastre se îndreaptă spre fosta moșie a Hurmuzăcheștilor, Cernauea, unde a petrecut în surghium Alecsandri, Russo, Kogălniceanu, Alecsandru Cuza, pe atunci un simplu oștean, și unde azi e stăpân un jidan. Credem, că s'ar cădea să rescumpărăm din mâinile Evreilor cel puțin acest lăcaș, unde atâți oameni mari și-au făurit gândurile mari, cari au trezit un neam din somnul, ce sămăna cu moartea.

Mai trăese încă câțiva bătrini de pe timpurile acelea, ca bizarul profesor I. G. Sbiera, cari dacă n'au făcut etimologii exacte, cari dacă nu făceau știință, cari credeau că nu-i voie să fie o vorbă rea despre un ministru sau guvernator al țării, care ne nedreptățește, cari deși se făceau aproape ridiculi scriind „*Tatăl nostru*” și „*Crezul*” Românilor — cred într'unul popor român...! — aveau o credință pe care noi am pierdut-o. corupți de cultura evreo-nemțească propovăduită de pe catetrele școlilor — începând cu școala primară până la universitate — și prin zările evreo-nemțești din Cernauți, singura lectură a intelectualului nostru din Bucovina.

Ar fi bine ca cu prilejul acesta să se adune și materialul pentru un istoric al societății, căci mulți oameni, cari ne-ar putea da prețioase informații în curînd nu vor mai fi printre noi.

Serbările vor dura mai multe zile. Probabil că vor lua parte și scriitorii noștri de peste hotare. Se va reprezenta pe scenă de diletanți o ferie de poetul bucovinean Constantin Berari. Programul încă nu e stabilit.

I. T. Lais.

INFORMAȚII.

A R A D, 21 Februarie n. 1912

Actualități.

Caragiale, Iancu Scurtu și „Flacăra”. În numărul din urmă al revistei „Flacăra”, număr închinat lui Caragiale, se publică și o conversație a maestrului, de pe vremea serbărilor noastre din Blaj. Autorul, un „*admirator*” al lui Caragiale, redă cu totul fals întregă povestea. Din pricina aceasta subsemnatul, tot un admirator al marelui nostru scriitor, se simte îndemnat să restabilească adevărul, din respect față de Caragiale și în aceeași vreme dintr'o elementară datorie față de publicul cetitor, care ar putea găsi în rîndurile „*Flăcării*” un prilej de decepție: *s'ar înșela asupra lui Iancu Scurtu, crezându-l, oare-cum, băiat de spirit.*

Povestea e așa:

La serbările din Blaj, într'o grădină, se adunase lume multă în jurul lui Caragiale, care, la o masă cu Gh. Coșbuc, O. Goga, St. O. Iosif, Dr. N. Onea, R. Ciorogariu, A. Ciura, V. C. Osvadă, I. Răducanu, I. Scheșpur, Gh. Ranetti, Dr. I. Surtu, etc., etc., povestea fel de fel de lucruri, după minunatul său obicei. Deodată, într'o discuție ce se pornise în jurul unui toast al dlui Gh. Ranetti, se scoală și doctorele Ion:

— Având în mijlocul nostru pe marele nostru satiric Ion Luca Caragiale...

— Ce, satiric, mă! Cine ț-a spus? Eu sunt sentimental, mă, profund sentimental, a răspuns maestrul tăindu-i mânios vorba doctorului, rămăsese cu gura căscată.

— Dar, maestre, aceasta a spus-o și Eminescu, a spus-o și Maioreșcu.

— Și dacă Eminescu și Maioreșcu au spus o greșală, tu trebuie să spui o prostie?

— Aveți răbdare, maestre!

— Ce răbdare, mă?! Pentru ce să am eu răbdare? Tu să ai talent!

— Eu sunt un scriitor modest, maestre.

— N'ai nici o lipsă să fii modest. Scriitorul nu trebuie să fie modest, să aibă numai talent și i de-ajuns. Ai înțeles?

Doctorele Ion ar mai fi ripostat și el ceva dar nu putea de hohotul de ris al celor asistenți. Dar și maestrul și-a luat apoi pălăria plecând spre locuința dlui A. Ciura unde a petrecut până dimineața.

Pe drum a mai zis atât în chestia aceasta:

— După cum îl văd pe ăsta, azi-mâine intră la Academie.

Acosta e purul adevăr și rugăm direcția „*Flăcării*” să rectifice în sensul acesta articolașul ei. Nu din alt motiv, dar ar fi păcat de Dzeu să se mistifice o conversație atât de prețioasă a maestrului. Suntem siguri, de altfel, că „*Flacăra*” a fost indusă în eroare sau de vre-un prieten al lui Scurtu, sau de însuși „*marele titan*” Ion.

Unul din cei de față.

— **Regele Carol în Ungaria.** Din București se anunță că în cursul verii Regele și Regina României vor petrece mai multe săptămâni la băile din *Mehadia*.

— **Ședințele reprezentanței fundațiunei Gozsdu.** I. P. S. Sa mitropolitul Meșianu a convocat ședința comitetului reprezentanței fundațiunei Gozsdu pe ziua de 11 Martie n. la Sibiu.

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

— Cine va fi Mitropolit-primat al României. Din București ni-se scrie: Duminică, 12 (25) I. la orele 12, se va săvârși la palatul regal, investitura nouilor Episcopi de Roman și Argeș.

În ziua de 14 Februarie Marile Colegii va fi convocat pentru a proceda la alegerea de Mitropolit-primat.

Mitropolit-primat va fi ales P. S. Sa Theodosie, episcopul de Roman.

Noul episcop este agreat și de curtea noastră regală fiind porceptorul micilor principii.

Ca Episcop de Roman va fi ales P. S. Sa Arhieroul Nicodim Băcșoanu, vicarul sf. Mitropolii din Iași.

Investitura noului Mitropolit-primat, se va face Duminică în 19 Februarie și de abia după această dată, se va face instalarea nouilor aleși.

Pentru alegerea celor doi arhieriei, în locurile vacante, sf. Sinod a fost convocat pentru Sâmbătă 11 Februarie c.

— Deputațiune din comitatul Hunedoara la ministrul de comerț. Cetim în „Foaia P. R.”: Ieri la orele 12 din zi o deputațiune din Hunedoara condusă de fișpanul Mara Lászli a fost primită în audiență de ministrul de comerț. Este vorba de construirea unui pod peste Murăș între Ilia și Bruznic—Săcămaș. Pentru construirea acestui pod se prevăd mari cheltuieli, cari nu se pot acoperi numai din contribuția acestor comune. Ele au oferit 200.000, și ar mai fi trebuință de 100.000 cor., cari s'au cerut dela stat. Ministrul a făgăduit că stă bucuros în ajutorul sus ziselor comune până la suma cerută. Deputațiunea din care au făcut parte d. n. Iuliu Orbonaș, proprietar Ilia; Dr. St. Rozvanu, avocat Ilia; Vas. Damian, profesor, deputat dietal; Zevedeu Mureșanu, proto-pop Ilia; Ion Budoiu, preot Chimpuri; Dimitrie Datea, proprietar, Ilia; s'au depărtat mulțumită.

— Comitetul filial al „Societății pentru fond de teatru român” din Oradea-mare își va ține adunarea generală Duminică în 25 I. c. n. la 11 ore a. m. în localul școlii gr.-or. române, la care sunt rugați a participa toți binevoitorii și sprijinitorii mișcărilor noastre culturale. Pentru comitet: D. Demetriu Kiss, m. p., președinte.

— Sentință de moarte confirmată. Curtea de casatie (Curia) din Budapesta a confirmat sentința curții cu juri din Timișoara, care l'a condamnat la moarte pe Balázs István, asasinul lui Löwinger, proprietarul unei case de amanet din Timișoara.

— Sensații arhitectonice. Guvernorul Egiptului — lord Kirchener — a început tratative cu patronii societății de canalizare Luez în scopul de a stabili un plan pentru canalizarea deltei Nilului. Această uriașă operă arhitectonică ar costa patru sute milioane de franci. Enorme cheltuieli ale canalizării însă ar fi în scurtă vreme amortizate din câștigul provenit pe urma industriei înfloritoare a bumbacului cu care se ocupă indigenii din deltă. O știre despre o instalație tot pe atât de uriașă vine din Japonia, a cărei guvern a deschis concurs internațional pentru clădirea unui pod peste golful Shimonoseki care să lege insulele Hondo și Kiushiu. Podul aruncat peste mare va avea o lungime de 1140 metri și va fi așezat pe două uriașe diguri, încât pe sub boltitura podului să poată trece și cele mai mari vapoare. Peste pod a fi o dublă linie ferată și o linie vicinală dublă tramvaiului electric pentru circulația locală a rașelor Shimonoseki și Madshi.

— Manifestațiile din Sarajevo. Mișcarea cunoscută din Bosnia contra tendințelor de expansiune șovină a ungarilor continuă să agite opinia publică din provinciile anexate. La manifestațiile studentimoi s'a alăturat ieri și populația pitalei iar pentru a menține ordinea s'au comandat la fața locului mai multe companii de soldați și garnizoană.

Syonul că studentul împușcat ieri, ar fi murit, dovedit de neîntemeiat.

Din Agram se anunță că ieri publicul prințind în sala teatrului știrea despre manifestații, semn de doliu pentru vărsarea de sânge a părăsit localul în masă și reprezentația nu s'a ținut. moa a început să se agite și aici și curentul anguresc prinde din ce în ce mai mult. Deputatul Starcevic a dat o telegramă de mulțumită de-

putatului Mandici din Sarajevo, în numele partidului constituțional, pentru solidaritatea de sentimente comune cari ținesc acelaș ideal. Mai multe ziare croate cari din prilejul acestei manifestații au publicat articole vehemente la adresa ungarilor au fost confiscate.

— Biciclist omorât de lei la un circ. Într'un circ din Alencon (Franța) un biciclist a făcut diferite producțiuni cu bicicleta pe o sârmă, care era întinsă la o înălțime de 6 metri deasupra cuștilor leilor. Ieri făcând aceleași producțiuni, și-a pierdut echilibrul în momentul când ajunsese deasupra cuștilor cu lei, și a căzut în nesimțire în cușcă. Lei înfuriați s'au năpustit asupra lui spintecându-l.

Scena aceasta a provocat o mare panică mai ales printre femeii și copii, cari se repezeau spre ieșiri.

Servitorii cercului au reușit să potolească fiarele sălbatice și să scoată afară pe nenorocitul biciclist și l'au transportat la spital. Pe drum însă a murit.

— O groaznică prăbușire. Din Paris se telegrafiază: La tunelul din Puymonmes s'a prăbușit o cantitate de 250.000 metri cubi de pământ închizând intrarea tunelului, în care se aflau 150 lucrători. Tunelul avea din fericire câteva găuri pentru ventilație, prin care s'a introdus oxigenul.

Toți lucrătorii au luat parte la lucrările de salvare, așa că în câteva ore pământul a fost înlăturat. Toți lucrătorii au fost salvați.

— Sinuciderea unui profesor. Din Innsbruck se telegrafiază că profesorul universitar cavalier Friederich care fusese de curind ales la Riga, într'o excursie de schi pe munții Arlberg, ajungând la o colibă de adăpost s'a împușcat. Pe urma lui nu s'a găsit nimic care să servească drept indiciu asupra cauzei care l'a îndemnat să-și iee viața.

— Victimele vaporului Liberté. Vasul francez năvălit de o catastrofă încă toamna trecută, preocupă și azi opinia publică franceză, mai ales că nici până acum nu au isprăvit cu adunarea rămășițelor lui risipite de explozie. Sâmbăta trecută într'o cabină din prora vaporului au dat peste 12 cadavre trecute în putrefacție. Fijnd înștiințați cei în drept, a doua zi li-s'a făcut o îngropare frumoasă.

— Curiozități omenesti. E de necrezut și cu toate acestea faptul se confirmă și printr'un comunicat venit din Petersburg, unde poliția a descoperit un nou club criminalist, care prin extravaganta sa se deosebește cu totul de celelalte. Noul club numit al sinucigașilor e format în cea mai mare parte din femei și are o mulțime de succursale în principalele orașe din Rusia. După statutele clubului eutar membru numălat de președinție printr'o tragere de soartă în ședință secretă, e obligat să se sinucidă până la un anumit termen. Dacă aceasta nu se întâmplă atunci e omorât de membrii clubului.

— Mulțumită publică. La petrecerea aranjată de tinerimea universitară română din Cluj în 10 Febr. 1912 au binevoit a trimite oferte, resp. a suprasolvi următorii P. T. Dni: I Oferte: Dr. Iuliu Pordea a avut bunăvoința de a primi și de astă dată prezidențiatul de onoare, și a dăruit pentru scopul petrecerii noastre 100 cor. Ilustr. Sa Dr. Antoniu Moesony 30 cor. II. Sa Dr. Iosif Gall, Gheorghe Pop de Băsești câte 20 cor. Dr. Romul Veliceiu, Dr. Vasile Bianu, Teodor B. Pop, Doctor Leonte, Ion Tetzu câte 20 cor. Ioan Mezei, Dr. Petru Hetco, Victor Hlyés, Dr. Nicolae Oncu, Dr. Andrei Pop, Dr. Zosim Chirtop, Iuliu Poruțiu, Dr. Amos Frincu, Dr. Eliu Dăianu, Alexandru Nemes, E.conomul”, Dr. Valentin Poruțiu, A. Frățilă, Emil M. Brancovicu, dna Aurelia Dan, câte 10 cor. Florian Ciocan 8 cor. G. Cioflec, N. D. Moroianu, Mihail Bociatu, Petru P. Barițiu câte 7 cor. Vasile Russu, I. A. de Proda, Ioan Hosszu, Dr. Vasile Meșter, Dr. Ioan Olteanu, George Farago, Dr. Teofil Bogdan, Ladislau Pop, Sándor Ágoston, Valentin Drăgan, Stelian Albuleți câte 5 cor. Onisifor Beju, Gavril Precup câte 4 cor. Dr. Cornel Ordoae, Dr. G. Popescu, Simion Cinea câte 3 cor. Filon Roman 2 cor.

II. Suprasolviri: Dni Dr. Stefan Marariu, Dr. Ioan Tămaș câte 17 cor. Eugen Bianu 13 cor. Dr. Iulian Pop 10 cor. Traian German 8 cor. Leonte Pușcariu, Antoniu Mandea, Dr. Iuliu Vicas, Dr. Vasile Romonta, Mihail Radu, dna Sabina Florea și Cornelia Deac câte 4 cor. Dr. Eugen Mezei, Vasile Podoabă câte 2 cor. Dr. Iuliu Hatiegan, Petru Danciu câte 1 cor. Au intrat 973 cor., spese 496 cor. 81 fil., profit 476 cor. 17 fil.

Primească maritimoseii donatori, cari au binevoit a ne sprijini și cu această ocaziune, sincerile noastre mulțumite și pe calea aceasta.

Cluj, 17 Februarie 1912. Octavian Rusu, președinte. Vasile Pașca, casar.

x Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de advocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fijnd în pragul proiectelor de reformă a învățământului juridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațială.

x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Békoczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

— Ziarul „Tribuna” se află de vânzare în București la Librăria „Neamul Românesc” Calea Victoriei No 107.

ECONOMIE.

Memento!

Incontestabil că în lumea diplomatică stăpânește în timpul din urmă umbra unei generale nesiguranțe, care n'a putut scăpa nici unui observator statornic al evenimentelor. E numai firesc că aceasta nesiguranță a început să se resimtă și în lumea economico-financiară. Piețele de bani sunt dominate de o neîncredere din ce în ce mai accentuată și financiarul de mare răspundere simt necesitatea de-a povățui lumea în fața evenimentelor ce se pot aștepta.

Atât Havenstein, cunoscutul guvernor al băncii naționale din Berlin, cât și Prauger, secretarul general al băncii austro-ungare, cel dintâi în Berlin, al doilea într'o adunare a băncilor de frunte din Viena, au făcut declarații senzaționale referitor la acordarea creditelor prea mari din partea băncilor. Lumea financiară este agitată de aceste declarații, fiindcă ating viața economică atât a băncilor mari cât și pe-a celor mici.

Havenstein și Prauger avertisează institutele debani și le pregătesc de pe acum pentru eventualitatea, că banca austro-ungară ar fi silită la primăvară să-și restrângă creditele. Institutele de bani trebuie să nu fie surprinse de această eventualitate și să-și stavilească și — după posibilitate — să-și restrângă din vreme creditele.

Pe noi Români încă ne privește lucrul acesta și deși suntem convinși, că conducătorii institutelor noastre financiare cunosc actuala situație financiară generală, nu pregetăm a ne exprima dorința, că vor ști să ție seamă de pe acum de-o eventuală situație economico-financiară mai grea și că vor căuta să nu ajungă în perplexitate, când situația aceasta s'ar ivi fără conștințarea noastră, putând să satisfacă deplin îndatoririlor luate.

În special, credem că nu va strica nimănui, dacă băncile noastre se vor îngriji ca capitalurile lor proprii și cele disponibile să fie elocate în împrumuturi mobile și dacă nu se vor lăsa conduse de venite mari și nici de speculațiuni ușuratică, ci vor eloca și acorda împrumuturi numai

acolo, unde e vorba de investiții reale și nu vor sprijini întreprinderi greoaie, imobile.

Dela „Banca generală de asigurare“.

— Un îndemn laudabil. —

Este un lucru știut de toată lumea că activitatea afacerilor de asigurări asupra vieții, în ziua de azi este împreună cu cele mai mari eșecuri. Conurența cea mare, ce o dovedește singuraticile bănci de asigurare pe terenul acestor afaceri, a creat, am putea zice, o stare anormală de lucruri. Unele bănci — cu deosebire cele care pe soliditate nu pun pondul necesar — cheltuiesc sume horende pentru a să facă afaceri cu orice preț. Aceasta au știut-o și o știu bine și azi conducătorii băncii noastre de asigurare. Cu toate acestea au fost convinși și au avut sentimentul, că la noi totuși afacerile de asigurare asupra vieții nu vor costa atât cât la băncile străine, ce vor să facă afaceri cu puterea și că pentru afaceri solide nu va trebui jertfit aceea, ce e păgubitor și superfluu. Scurta experiență ce s'a făcut la banca noastră de asigurare a dovedit deja aceasta. În cele aproape 250 de mii de coroane oferte de asigurări asupra vieții, ce au intrat până azi la banca noastră de asigurare, o mare parte a fost acvitată de directorul institutului, în decursul lucrărilor sale de organizație. Și deoarece directorul n'a reflectat și nu reflectează nici chiar la proviziile, ce banca, fără greutate deosebite le-ar putea plăti, dânsul le-a cedat altora, în prima linie asiguraților, ori apoi pentru scopuri de binofacere. Se vede însă că lumea noastră știe să aprecieze silințele ce se depun pentru reușita întreprinderii noastre de asigurare cu mult mai bine decât s'ar crede. Ori aceasta se dovedește prin o scrisoare adresată Băncii de asigurare și care este de următorul cuprins:

Uioara, în 5 Februarie 1912.

Onor. „Banca generală de asigurare”

Sibiului.

Credem, că ne îndeplinim o datorință când vă încunostințăm, că abricem și noi de proviziunea ce ne-ar compete după asigurările pe viață ce am contractat la D-voastră, cu scopul ca din aceste provizii să se întemeieze un fond special de rezervă, ca astfel și aceste sume să fie un sprijin băncii D-voastră, care este și a noastră a tuturor. Cu deosebită stimă: Emil Pop, protopop și director de bancă, Dr. Iuliu Morar, avocat, Romul Dimboi, contabil, George Moldovan, casier, Dr. Alexandru Morar, avocat.

Epistola aceasta nu mai are trebuință de nici un comentariu. Subscriitorii ei precum și încă câțiva

alții, cari au făcut asemenea, au dat cea mai frumoasă dovadă de înțelegere, cumcă sunt datori să sprijinească pe aceia, cari lucrează pentru consolidarea și întărirea băncii. Banca își va iniția fondul de rezervă încă de pe acum și îl va alimenta în prima linie din astfel de provizii, cari i-s'au cedat și i-se vor mai ceda și de aci înainte.

Am făcut cunoscut acest caz, nu pentru că n'am înțeles, că aceea ce au făcut domni numiți mai sus — nu se poate cere dela ori și cine, ci numai ca să se știe că există la poporul nostru încă destul devotament pentru cauzele și instituțiunile noastre românești și că presupunerea cumcă avem destui oameni înțelegători, capabili de jertfa, pe care se poate răzîma banca de asigurare, nu e lipsită de temei.

Revenind acum la obiectul scrisorii publicată în cele precedente, trebuie să spunem că e un neadevăr aceea ce aderenții băncilor străine, caută să debiteze la adresa băncii noastre de asigurare, că adevăr ar aștepta să i-se lucreze de giaba și că n'ar acorda nici o provizie. Adevărul e că și banca noastră acordă proviziunile obicinuite, nu însă acele provizii, cari cred unii și alții că s'ar putea storce, fiind banca începătoare. Banca noastră de asigurare acordă aceea ce corespunde unei gestiuni de afaceri solide și conștiente. Aceasta este principiul — dela care n'are motiv a să abate, pentru că în lucrările ei întâlnește destui oameni de inimă și de cauză, care să o sprijinească. Și tocmai de aceea cutecăm a susținea că și cheltuielile normale de acviziție, ce le plătește și le va plăti Banca noastră de asigurare, vor fi în parte recompensate și contrabalansate de acele provizii, cari — urmându-se exemplul de mai sus — se vor mai ceda în favorul fondului de rezervă al societății.

Dorim ca și alții — întru cât pot — să urmeze exemplul nobililor inițiatori dela Uioara.

Bancă românească în Aiud. Dupăcum aflăm. Românii din Aiud, sprijiniți de o seamă de fruntași intelectuali din Blaj, au hotărît să înființeze un institut de credit și economii cu sediul în orașul lor. Prospectele pentru înființarea acestui institut s'au pus deja în circulație și între fundatori întâlnim și numele distinșilor bărbați din Blaj: Dr. Vasile Suciu, Dr. Isidor Marcu, Dr. Iuliu Maniu și alții de sama lor.

Am fost și suntem contra înființării de bănci superfluie și pe cât am putut am și combătut înființările nejustificate. Față de noua fondare din Aiud însă nu putem avea decât numai cuvinte de îmbărbătare. Aiudul este centrul unui comitat dintre cele mai românești, unde până acum nu există o bancă românească, care să servească după cuviință interesele de credit ale poporului din im-

prejurime. Poporul acesta este dat pe mâna băncilor străine, cari îl stăpânesc cu puterea banului lor. Afară de aceea în acest ținut nici o altă bancă românească nu are interese, cari ar putea să fie păgubite prin noua fondare. Considerind toate acestea și considerind și împrejurarea, că în jurul unei bănci independente, societatea noastră românească din Aiud va primi impulsul unei vieți mai pronunțate, aderăm la noua fondare și îndemnăm pe toți, cei ce pot, să-i dea sprijinul lor. Îndemnăm cu atât mai mult cu cât relațiile de credit din Aiud sunt de așa natură încât numai o bancă, fondată pe baze mai largi și cu un capital mai considerabil, va putea îndeplini misiunea economică, ce se așteaptă. Sprijinul publicului nostru în cercuri cât mai largi se impune.

La redacția noastră încă se află depusă o listă de subscripție, așa că cine ar voi să subscrie acții, o poate face cu ușurință. Informațiuni mai de aproape pot da domni Dr. Ioan Moldovan și Dr. Emil Pop, ambii avocați în Aiud.

BIBLIOGRAFII.

Cărți mai nouă apărute:

I. Nenițescu: Poezii. Ediție completă à 1.50 cor. plus 20 fil. porto. (Ed. Minerva).

Hai să ridem. Almanahul revistei „Minerva” à 1 cor. plus 10 fil. porto.

Biblioteca „Lumina” à 30 bani plus 5 fil. porto.
Nr. 18. Ion Dragoslav: Povestea trăsnetului.
Nr. 19. Rudolf von Gottschall: Trădătorul. Traducere din limba germană de A. Frenzesco.
Nr. 20. Theophile Gautier: Aria Marcella. Trad. de N. Davidescu.
Nr. 21. N. N. Beldiceanu: Neguri.
Nr. 22—23. Octavian Minar: Cum a iubit Eminescu. Pagini intime. (Amintiri, scrisori și poezii inedite).

Spiridon Popescu, profesor: Contribuțiune la muncă pentru ridicarea poporului. (Scrisori către învățători, preoți și către cei ce vor să-și cunoască neamul) Lucrare premiată de Academia Română, à 2 cor. plus 20 fil. porto.

Hans Wegener: Noi tinării. Problema pe care și-o pune ori ce tinăr înainte de căsătorie. Trad. de N. A. Petrescu. Cu o prefață de Arhimandritul I. Scriban, à 1.50 plus 10 fil. porto.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

Leon Tolstol.

221

RĂSBUIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Dar Elena se hotărî în același timp să prepare societatea cu noua ei situație. Ea provocă gelozia bătrânului demnitar și îi declară, ca și altetei regale că singurul mijloc de a avea drepturi asupra ei, e acela de a o lua de soție. Mai întâi bătrînul demnitar rămase tot așa de uimit ca și tânărul prinț; dar convingerea cu care-i declară Elena că însurătoarea cu o femeie măritată dar despărțită de bărbatul ei e tot așa de simplă ca și cu o fată mare, îl convinse și pe el. Dacă s'ar fi observat la contesa Bezukhow cel mai mic semn de sovăire ori de rușine, ar fi fost perdată: ea povesti însă prietenilor săi intimi, cari constituiau de fapt întreaga lume mare, că altetea regală și demnitarul îi făcuseră câte o propunere, că ea îi iubea pe amândoi și se temea să nu măhnească pe nici unul din ei. Ea povesti aceste lucruri cu bonomie și naivitate. Numai decât se răsuândi în San-Petersburg șvonul că Elena dorea să divorțeze, dar că nefericita și interesanta Elena nu știa căruia din cei doi pretendenți să dea preferință. Așa că, lucrul ce se discuta nu era posibilitatea unei astfel de căsătorii ci care din ambele părți era mai avantajos, precum și felul cum va privi Curtea un asemenea act.

Numai Maria Dimitrievna își permise să-și spuie părerea. Întâlnid-o pe Elena la un bal, ea o opri în mijlocul săhii și îi zise în mijlocul unei tăceri adânci, cu glasul ei cel bărbătesc:

— Aflu că o femeie măritată vrea să se căsătorească din nou. Tu crezi poate că ai inventat ceva nou? Te înșeli, măicuță, căci căsătorii de acest fel se fac adeseori prin... bordele!

Și Maria Dimitrievna își sumecă mânecele cu gestul ei obișnuit, apoi aruncând priviri fulgerătoare în toate părțile, ea păși prin sală cu pași mari.

Societatea Petersburgiană reținu cel din urmă cuvânt al ei și repetându-și-l sub evantai, femeile credeau a fi găsit într'însul întreg miezul chestiunii.

De câte ori se întâlnea cu fiica lui, prințul Vasile îi zicea:

— Elena, vreau a-ți vorvi... Și luându-o la o parte îi apлека binisor brațul în jos... Am auzit despre intențiile tale... tu știi, scumpa mea copilă... ai suferit atâtea... Fă cum te-o îndemna inima ta... Iată statul meu.

Și ascunzându-și emoțiunea, care nu variaa nici odată, el atingea obrazul Elenei cu obrazul său și se îndepărta.

Bilibin, care trecea drept unul cel mai spiritual din Petersburg și care era amicul desinteresat al Elenei, unul din acei amici cum au întodeauna femeile strălucite și cari nu îndeplinesc nici odată un rol principal, spuse într-o zi prietenei lui Elena, ce credea el despre intențiunile ei. Ei erau în mic comitet:

— Am cugetat mult la cazul d-tale; dacă te măriți cu prințul, vei perde pentru totdeauna putința de a fi soția altuia; afară de aceasta ai nemulțumit Curtea, căci prințul are rude pe aici. Dacă te-ai căsători însă cu bătrînul demnitar, ai fi fericirea bătrînelor lui, și mai târziu n'ar fi nici o rușine de a te remărita cu prințul.

— Iată un prieten sincer, făcu Elena radioasă; eu însă îi iubesc pe amândoi și n'as dori să măhnesc nici pe unul nici pe celalalt. Sunt gata să'mi sacrific viața pentru binele amândurora.

Bilibin înălță din uneri, ceeace voia să zică, că

era neputincios față de astfel de nenorocire. „Iată chestiunea, gândi el: mi-se pare că ea ar prefera să fie soția a câteșii trei”.

— Dar ia spune-mi, urmă el cu glas tare, cu ochii arși soțul d-tale această afacere? Își va da el consimțământul?

— Ah! mă iubește așa de mult! răspuse Elena, căreia îi se păru, într'adevăr, că și Pierre o iubea... E gata la orice ca să mă facă fericită...

Bilibin își încrעי fruntea, ceeace însemna că pregătea o vorbă de spirit.

— Chiar să divorțeze, zise el.

Elena rise.

Mama Elenei, prințesa Kuraghin, era și ea din numărul acelor cari nu puteau să creadă în legitimitatea unei căsătorii a fiicei sale. Ea era invidioasă și nu se putea obișnui cu ideea acestei noi însoțiri. Ea consultă un popă rus, care, spre marea ei bucurie, îi arătă textul Evangheliei care oprește pe o femeie al cărei soț trăiește încă, de a se remărita. Inarmată cu aceste argumente cari i-se păreau irezistibile, bătrîna prințesă merse a doua zi la fiica ei, pentru a o găsi singură.

— Vezi bine, îi zise mama ei, că e scris negru pe alb, că acela care se va căsători cu o femeie divorțată...

— A! mamă! o întrerupse Elena. Te rog, nu vorbi prostii; d-ta nu pricepi nimic. În situațiunea mea există datorii.

— Dar, amica mea...

— A! mamă, nu înțelegi d-ta că Papa, care are puterea de a deslega...

În momentul acela, dama de companie a contesei Bezukhow o anunță că Altetea regală se află în salon, cerind să fie primit de Elena.

(Va urma)

REISZ MIKSA FABRICA DE MOBILE

in

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă „Apollo“).

Fischer Testvérek

fabrică de rolete, Ingrădituri, site, rolete
de oțel și matrațe.

Arad, József főherceg-ut Nrul 18.

Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenția on. public tot-
felul de lucruri de brânse, cari se află
în magazinul firmei, cu prețuri ieftine.

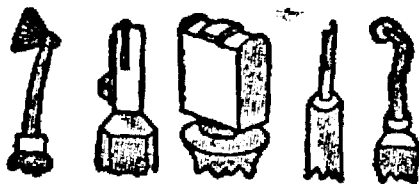
Ingrădituri dela 30 fil. în sus metru

Catalog la dorință gratuit.

Telefon 537.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lőrincz-u. 50.

Recomandă pantofarilor și ciobo-
tarilor precum și pielarilor unelte
de brânse, calitate bună, prețuri
moderate. — Comersanților se dă
rabat. — Catalog gratuit și francat.

Cine vreaște

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea
mai mare românească

Greciun & Voda

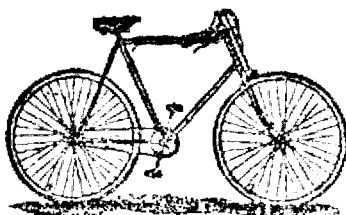
din Lugos,

care dispune de căzării mari pro-
prie în Bănat și Ardeal.

BICICLETE

de renume mondial:

THE CHAMPION și PREMIER

cu osie campanilă,

roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă ga-
ranță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără
nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor
precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, ca
gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie,
lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În
urma circulației mare unde în toată Auto-Ungaria
trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La
cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II., Margit-körut 6.
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Țesătorie artistică

Schmidt János és Társa

Pécs, Király-utca 21.

Distins la expoziția din Budapesta, Seghe-
din și Cincbiserici (Pécs).

Pregătim totfelul de pânză, damast,
rufe pentru pat, ștergare, pânzături,
servete, perini, albituri pentru domni
și dame. — Trusou complet pentru
domnișoare.

Stefan Fekesházy

Institut de vopsitorie de haine și curățătorie chimică.

Bistrița, Főter 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, cură-
țire de trusouri, albituri de desupt, de masă
și albituri de pat; perdele și orice lucrări
de brânse aceasta cu prețuri foarte ieftine.

Curățire și vopsitorie chimică

de totfelul de haine pentru bărbați și femei,
pardesii și jachete fără ale desface; apoi
materii de mobile, perdele dantele și altele
Execuție promptă. Prețuri foarte moderate.

Cel mai mare depozit de încălțăminte din Lugos.

Ghete de box veritabil, schewreaux ori lac
elegante și solid lucrate, pentru domni 9
cor., pentru dame 8 cor. Pot fi cu șirete,
cu nasturi ori fără. Ghete de box pentru
dame numai 7 cor. Ghete de box pentru
copii dela 1—5 ani cor. 2:60, dela 5—10
ani cor. 3:60, dela 10—15 ani cor. 5:60.
Cei-ai ce nu va fi mulțumit cu ghetele tri-
mise, i-se vor retrimite banii. — Cremă
și tocuri de gumă la fiecare pereche gratis.

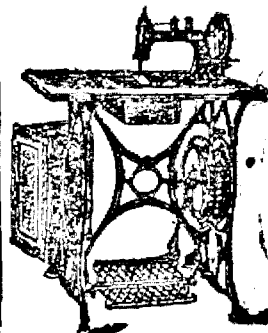
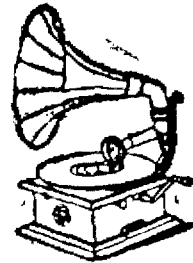
EBERSTEIN HENRIK,
pantofar în Lugos.

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția pu-
blicului din loc și pro-
vincie, atelierul
său mehanic a-
ranjat din nou, unde pri-
mește comande și re-
parări de lucruri ce
aparțin în brânse, precum

Mașini de cusut

Mașini de scris

Biciclete și

Gramafone etc.

Utensiile acestor
mașini le are în de-
pozit.

Reparaturile se
efectuează repede
și prompt.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresașivă cu toată încrederea la proprietarul
de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă
trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă
prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K —68 litru.
Rizling —70. Roșu —94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet alb
K —90 litru. Șiller K —56. Rizling K —58.
Rizling și Ruje amestecat K —54 litru.

Vin din anul 1911 K —48 și 50 litru.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri
în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea

prop. și neg. de vinuri

Világos (Arad m.)

Roth Frigyes,

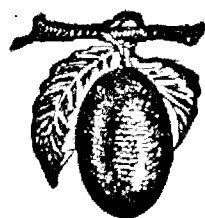
măcelar și cărnătar,

Alba-Iulia — Gyulafehérvár.

Sétatér Nr. 5. (lângă Hotel Europa)

Are de vânzare zilnic, carne proas-
pătă, de vită, porc, vițel, oaie, miel,
de porc afumată, apoi totfelul de
carnăfării, slănină și unsoare, în
mic și mare. — La cerere trimite
în cane proprii unsoare proaspăt
topită. Expediție promptă fie prin
postă fie ca marfă. Cereți prospect.

În atenția pomicultorilor!

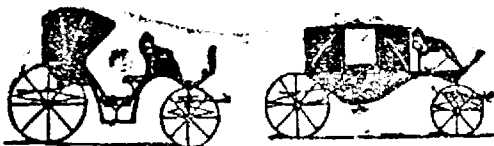
Ofer altol de pruni bosniaci cu »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deessert, pentru uscat, la fabricarea juicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolă din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Decorat cu medalie de aur la expoziția agricolă din Lugoj.

Dicsics B. Ignác,
succesorul lui Bálint Dicsics.
Ateller de trăsuri, șele și lustruire.
LUGOJ, strada Niță Popa
Iangă biserica gr.-orientală română.

Pregătește toffelul de trăsuri și cărușe, precum și lucrări de dogărie și făurărie. Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

Traian Turturean
lăcătuș artistic și de edificii
Bistriță — Besztercze.

10% economie la comande
— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

KUN ENDRE,

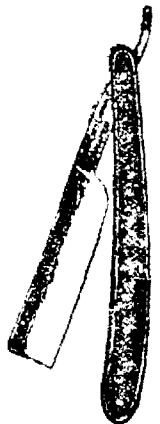
ateller cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa L. é. v. a. y, via. A. v. a.
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor se scotese taxa numai pentru 5.

Dacă stropești cu „FORHIN“

I - ai mai puțină bătaie de cap,

II - a lucru mai puțin,

III - a cheltuială mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frunzele umede. La ori-ce brumă poți se stropești, nelăsând nici un fel de sediment (drojdie). Multime de scrisori de mulțămire și recunoștință. Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkénpor și Bordoipor. Cere prospect gratuit și franco dela fabrica

„FORHIN“ BUDAPEST, VI., VACZI-UT 93.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpucar,

— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuci de piele, păsă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revlnzătorilor li-se dă rabat.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu oțel brut, dela 4-100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator central și mecanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros nep'ăcut. — Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 fler.

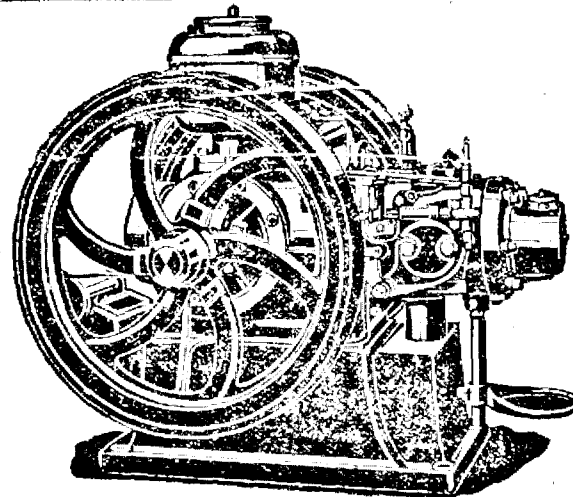
Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, VI., Lázár-utca 18.

(Indărățul Operei)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine. Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

Mizera József,

măiestru zidar diplomat.

Biroul: Arad, Ilona-utca 34.

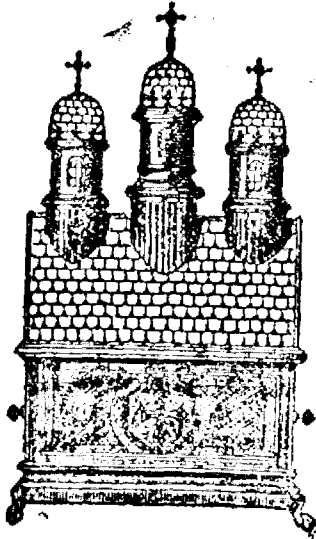
Primește toffelul de lucrări de branșe pentru edificii, precum și efeptuirea de planuri și expres-nota sau preliminări de spese atât în localitate cât și în provincie. — Tot acolo se pot cumpăra uși și ferestre vechi.

Telefon 116-53.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.
Budapest, VI., Váci-ut 179. sz.

Lucrează diferite decoruri la edificii, cripte. Toarnă diferite părți pentru mașini precum și table cu inscripția pentru advocați, medici și ingineri. Table cifiate cu inscripția numelor de strade pentru orașe și sate, cu prețuri ieftine.

Anunț!

Aduc la cunoștința foștilor mei mușterii, on. public și tuturor acelor cari m'au cunoscut sub numele de *Seelinger M. Andor*, că mi-am maghiarizat numele de familie în *Aradi* și sub această nouă firmă am

deschis o prăvălie de ghetă
Strada Salac nr. 1.

în localitățile d-lui *Róna Jenő*, dela care am cumpărat depozitul și atelierul. — Noua prăvălie am renoit-o cu marfă indigenă, americană și engleză, iar marfa luată dela d. *Róna* o vând în prețul cu care eu am cumpărat-o.

Țin în depozit ori-ce ghetă de domni, dame și copii, ghetă de bal, păpuși și pantofi.

Cu stimă:

Aradi (Seelinger) M. A.
Arad, Salac-utca 1.

Telefon 387.

Braun N. Antal

Arad, Boros Béni tér 7. (casa proprie)

Recomandă depozitul său bogat asortat cu vâpseli și material pentru zidit

în atenția domnilor cari voiesc să zidească. Atrage atenția mai departe asupra varului de prima calitate, cement, țiglă, țevi de beton, praf de piatră, împletituri de trestie, table de cement pentru pavaj. — Productele fabricii sale de ghips din Baia de Criș le ține acuma în depozit desfăcându-le cu prețuri foarte ieftine. — Cere sprijinul on. public:

Cu stimă: BRAUN N. ANTAL

Sam. Wagner,

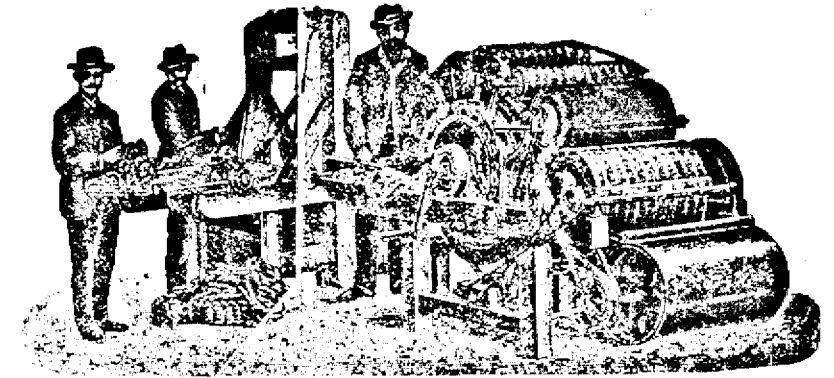
Prima turnătorie de fier Sibiană.
Mare fabrică de mașini agricole.
Atelier de mori și prăvălie de fier.

◆ NAGYSZEBEN. ◆

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, executate cu cea mai mare precauțiune. — Mașini de lână diferite mărimi. Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână. Piuă pentru abale (postavuri)

Foarte mare export în România și Orient.

Instalează: mori de orice mărime. Cilindre la mori pentru asortat făina. — Conducte de apă etc. — Efectuază: Cele mai bune țevi turnate pentru conducte de apă. Mare turnătorie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini de treerat de orice mărime. — Foarte mare asortiment de MOTOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiunile cele mai avantajoase. — Explicări și cataloage la cerere gratis.

Români! replantați viile cu altoi dela firma română!

„Mugurul”

Însoțire economică

Elisabetopole—Erzsébetváros
(Kis-Küküllő vm.).

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soluri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul”

Elisabetopole—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

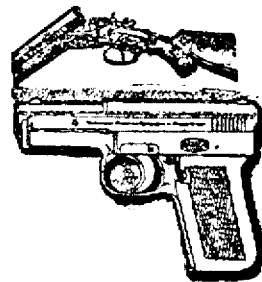
Altoii sunt desvoltați la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

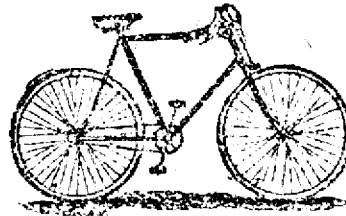
Prima condiție de renșită este de a folosi material solid!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vreau binele!

Cele mai bune fabricații de
PUȘTI de VÂNAI
puști flobert, revolvere și piștoale
Buldog, pecum și totfelul de gloanțe
și praf de pușcă, cu prețuri ieftine.

Cele mai excelente fabricații de
MAȘINI DE CUSUT
pentru familii și industrie.

BICICLETE

să căpătă cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă plătiri convenabile în rate.

Mândria oricărei gospodine este pâinea bună și frumoasă! în locul dospirii îndelungate și frământării oboșitoare, este de recomandat mașina „IDEAL” pentru dospirea și frământarea pâinii, premiată în mai multe rânduri, la expoziția de lucruri casnice din Timișoara 1908 distinsă cu »Medalie de aur» și »Diplomă».

Toate aceste se pot comanda dela

KALENDA JÁNOS
Nagyvárad, Piața Szent László-tér.

Români! Trimiteți băieții la cursul practic la altoit

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
 F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână
 C. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână
 B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
 C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola-u. 7.

Premiat în 1889 la Paris, 1866 la Budapesta și încă alte 6 distincții. Înființată la 1883. — Liferantul Technologic reg. ung.

„UNIVERSAL”
 fabrică de calapoade,
JUHÁSZANTAL, Rékéscsaba

Măsură se ia la caz de lipsă după autopsie medicală.

Despărțământ separat pentru Ortopedie

Ori-ce comande, chiar și după formă de gips.

Fabricațiile mele sunt din lemn uscat, bine pregătite.

Scânduri de lucrat, scaune, mese de croială și ace pentru ciobotari și pantofari.

Brevetele firmei »Universal» :

1. »Universal» pentru lărgirea încălțămintelor.
2. »Universal» calapoade, pentru cizme, mai ales ptu soldați, vânători și agricultori.
3. »Universal» mașini sistem nou.

Cereți CATALOG.

Cum să ne apărăm contra durerilor de stomac ? !

Contra durerilor de stomac, foarte lăpșite în timpul mai nou între omșire, trebuie să ne apărăm dela început, folosind spre acest scop

Nectarul Dr. Engel

căci, un stomac sănătos și o bună mistuire, formează fundamentul unui corp sănătos. Cine dar vrea să-și mențină sănătatea până la adânci bătrânețe, se întrebuințează

Nectarul Dr. Engel

renumit în urma succesorilor de până acum !

Acest nectar compus din diferite sucuri aromatice și vin, exercită în urma compoziției sale o influență binefăcătoare asupra mistuirii, e asemenea unui licheur de stomac, ori vin de stomac și nu are absolut nici o urmă stricăcioasă. Sănătos și bolnavi pot asadar lua Nectar fără a-și strica sănătatea. Nectarul ajută cu o întrebuințare rațională la mistuire și la formarea sucurilor

Astfel se împune tuturor, ce voacă să aibă stomac sănătos, întrebuințarea

Nectarului Dr. Engel

»Nectar»-ul este un excelent mijloc întâmpinarea catarului, sgîrcurilor, durerilor de stomac, a mistuirii anevoioase, și a greței. Se mai întrebuințează contra contipației, a colicel și a palpitației de inimă. Aduce somn și apetit fiind bun contra insomniei, indispoziției durerilor de cap și acceselor nervoase. Folosit în cercuri mai largi s'a constatat că aduce veselie și poftă de viață.

NECTARUL se poate cumpăra în sticle de 3 și 4 coroane în farmaciile din Arad, Ujarad, Glogovác, Gyorok, Ménes, Paulis, Lipps, Hidegkut, Vinga, Székesut, Pécska, Tornya, Vlágos, Egres, Nádas, Berzova, Orczilaiva, Merczilaiva, Sándorháza, Bogar s, Szerb-Sz. Péter, Perjamos, Szemlak, Szárafalva, Nagylak, Palota, Alberti, Mezőhegyes, Batonya, Marczib Dombegháza, Kurtica, Uj-Szent-Anna, Pankota, Silingyia, Taucz, Sziatina, Baja, Kaprucza, Brestovác, Rékás, Gyarmata, Bruckenau, Zsadány, Szent-András, Kis Becskerek, Mehala, Temesvár.

Păzitivă de Imitații!

Cereți expres »Nectar Dr. Engel».

Nectarul meu nu e ceva miraculos. Are următoarea compoziție Samos 30 0/0, Esență de vin 150-0, Sirop de micură 100 0, Vin roșu 100-0, Sirop de cireșe 100 0, Sirop de fragi 20-0, Aromă de Veremít 30 0 Anis etc.. à 10-0. Aceste se mestecă.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu — Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

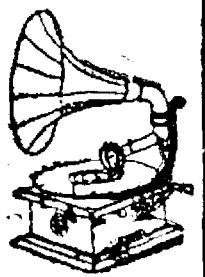
≡ Execută totfelul de icoane artistice. ≡

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimeii este primul. Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Cu desiușii servesc.

Nici o fabrică de gramafone și cufoane nu poate să lifereze mai ieftin ca

Reich Aladár,

atelier de instrumente muzicale.

Budapest, VIII., Népszínház-u. 27 T.

Catalog gratuit.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest, IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr-cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și Terestrele bisericeii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.